

گلشنِ گلستان

Ketabton.com

بهار گلستان

اظہار اللہ اظہار

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surroundings is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Jonson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-

*Pher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000*

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

کاہنڈ دکل پیہ لاس کبھی خونڈ نہ گوی

اظہار اللہ اظہار

سنہ یکبتہ اف رائٹرز (رجسٹرڈ) پبلسور (پاکستان)

۳ انتساب

د هاڅي دروند پلار په نامه چې وايي
"د عيت زخمو نه لا بنگاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي"

* * *

د خوږې مور بي بي په نوم چې وايي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچيه
رې دې ودان کړه زما هرڅه ته ي

* * *

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رې ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صېب پروفېسر انعام الله جان قېن صاحب شعر دے
چې د هغوي په شعري مجموعۀ "ژوندون که بېلتون" کې چې چاپ دے
اظهار

د اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کابني دگل پاه لاس کېږي خوند: که کوي
شاعر: اظهار الله اظهار
پاښتل: محمد فرېم انصاري
ترتيب: محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب
اهتمام: پروفېسر شوکت الله حن، محمد داؤد کمال
پروفېسر ټک: نوشاد حکيم، پروفېسر سيد ايوب شاه
روجه اشاعت: ۱۵ اگست ۲۰۰۰
پريس: انصاري پرنټنگ پريس محله جتکي پېښور
کتابت: ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قيمت: ۱۰۰ روپۍ

اظهار الله اظهار لکچرار اردو څانگه اسلاميه کالج

پېښور يونيورسټي

فون: ۲۴۰۳۰۵

په دې حقله کېنې کښلې هوارولې شي.

ځکه نو دلته زما مقصد د هائيکو په تيکنیک څه تحقيقي مضمون يا مقاله ليکل نه دي بلکې د هغې اختلافاتو سراسر هم نه بلکې سرسري شان جاج اختل دي. چې د ټپې په مرسته او د هائيکو په غندنه کېنې هغې ته راغلي دي. مکنه ده چې په دې لړ کېنې زه د هائيکو څه څه شي او تيکنیکي اړخونه هم په گوته کړم. ولې حيثيت به يې د بحث د غوښتنې او موضوع د تقاضونه زيات هېڅ هم نه وي او زما دې خبرې سره به بېخي نه متعارض کېنې چې گڼې زما دا ليک په هائيکو باندې منضبط او مبسوط تحقيقي ليک نه دے.

تر اوسه پورې چې د هائيکو په مخالفت کېنې کوم ليکونه زما له نظره راټپې شوي دي هغو کېنې سنجيده او غېر سنجيده هر دوه قلمه ذهني رويو برخه اختلې ده. دې لړ کېنې چې غېر اصولي او د هائيکو د صنف سره په حسد، عصبيت او بې علمي باندې مېنې يې ځايه مخالفتونه په نظر راځي. هغه زه دخپل بحث نه ځکه او باسېم چې داسې ذهني رويې د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف څنډه ده بلکې د نا اهلې ډېټولو په هڅه کېنې د ټپې په اوږدو د ټوپک اړغودلو ناداني ده او د ټپې سره د دښمنۍ کولو لارې هوارول دي.

ايته د ټپې او هائيکو د تقابل په نتيجه کېنې چې کوم اصولي اختلافات يا بنيادي اښدېنې هغې ته راغلي دي. بايد

هائيکو تېروتنې او نيوکې

د هائيکو ساخت او هيئت څه دے. کومو معروضي حالاتو او نفسياتي عواملو زېږولې ده. څه تاريخ، ثقافتي او سماجي پس منظر لري او پښتو ادب ته کله څنگه او له کومه راغلي ده. ددې وضاحتونو بېخي ضرورت نه دے پاتې شوی. ځکه چې اوس د دنيا د نورو ژبو او ادبياتو نه قطع نظر د پښتو ژبې او ادب د سر نقادانو او ادیبانو هم په دې حوالي سره دومره ضروري مواد او اهم معلومات هغې ته راوړلي دي چې د دوباره ذکر به يې نوستونکي د تکرار د بې خوندي او د نظر د ستومانۍ سره مخ کېږي. گڼې نو دې سلسله کېنې زما مضمون چې زما د هائيکو رومي مجموعه "رانه غورډونو کېنې بنگلې شېرنگلوي" کېنې چاپ شوی دے. بايد چې اولوستلې شي. او بيا په تېره تېره د ښاغلي محمد يازغل صېب تفصيلي مقاله چې د هغوي د هائيکو په مجموعه "د ښائستونو د صحرا وړيچي" کېنې موجوده ده

رد عمل بیکاره کړو - د مثال یو څو نمونې دا دي :

”چراغ نیک اس بات کا تعلق ہے کہ تیر شاعر کو مارتا ہے
 اور اسکو گمانی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو
 ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو بچے کی
 وسیع القبی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔“

دوہمہ حوالہ :

” مومن خلق خوبہ نوم سرہ یو او د تپہی د خالق
 نوم چاتہ نہ وی معلوم نو دچا کارشہ دے سچ پیہ
 پپہ خیل وخت خرابوی . خنی خلق خو تردی پوری
 وایی چچ تپہ شاعر ورکوی اوہائیکوی لا ژوندے
 کوی مطلب دا چچ د ژبی او ادب غم چاسرہ نشته
 صرف او صرف د خیل خان غم پہ معنہ کوی دی“

د حیرانتیا خبره دا ده چچ گران تنقید کونکو بناغلیو
 اخر څنگه دا فرض کړه چچ گنې اظهار الله اظهار په فای ژوند
 کني د تپې د اهميت نه انکار کوي د خبرې مطلب صرف او سر
 دو مره و چچ هائیکو په تخليقي سطح د فرد د انفراديت نني نه
 کوي او خود نمایی چچ د تخليق کار فطرت دے ورته هائیکو
 کني د تسکين موندلو زياتي موقعې په لاس وړي گنې نو
 دغه معترضين دي پخپل گروان کني سر دنته کوي او اوږدي
 وایی که چري د پنتو ژبي يو شاعر ادیب پخپله نامه نظم
 نشر ، غزل ، هائیکو ، افسانه ، ناول ، خاکه ، نکل وغیره ليکي نو

چې جائزه یې واخستلې شي . خوله هر څه نه وړاندې زه
 بناغلیو ناقدینو ته فقط دومره گذارش کول غواړم چې د
 کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل
 مضمون ” هائیکو د پنتو ادب کېسپو ټر “ کې ورکړي دي هغه
 دي لازمي اولوي او د تصفیه شوو اختلافاتو دي په بیا بیا
 یې حایه گردان نه کوي گنې نو او دي بیا یې چې زه په خپلو
 انتقادي معروضاتو کې په کوم کوم مقام تیندک شوه یا
 په کوم کومو حایونو کې تېر وتلیم . زلمی نقاد بناغلیو
 ازاد اشغری سبب په دي باب کې ليکي .

” راتنه غوږ ونو کني بنگرې شپنگوي ، نوم هم
 بناسته او د تاپول گټې اپ هم بناسته د
 اکثر و ملگرونه چچ ما کوي تبصرې پرې ولوستې
 يا واوړېدې د هغې په باب به زه څه ووايم ، خو
 دا به ووايم چچ که د اظهار د کتاب سر مقاله په
 غور ولوسته شي نو په دي کني ددغو بناغلیو
 معترضينو د قانع کولو دپاره مواد شته“

ما په خپل ذکر کړې شوي مضمون کې د حقيقت څرگند
 کړه وو چچ :

” د تپې شاعر ورک وي او د هائیکو شاعر ژوندے
 او معلوم وي“

لهذا گڼو ناقدینو دي خبرې په ترڅ کې سنجيد او طنزيه

هنده به گنای د پښتو د ادب پنگاه او د پښتنو د اجتماعي ژوند
 سرمایه نه شي تسليموله بلکې پښتانه به يې په دې سبب
 رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي هکله نو دا دې
 خپلو خپلو علاقه او وطنونو ته واپس کړې شي که هر
 څومره پکښې هم د پښتنو د تاريخ، ثقافت، تهذيب، رسمونو
 او مذهبي، سماجي او نفسياتي رويو انگازې ولې نه راپورته
 کېږي. خداي دې نه کړي که چېرې داسې اوشي نو د پښتو
 ادب په لمن کې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم خوا خوږه
 پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبې جولي دې د ادب د
 دې رنگارنگ اصنافو د سپردو نه سپوره پاتې شي. اوس هر
 کله چې تخليقي انفراديت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کې
 برخه اخلي او د قايي ترقي په هلوځلو کې هم خپل ځانته
 حيثيت برقرار ساتي. نو بيا په دې کې د اعتراض څه کښائش دے
 ددې باوجود چې په معلوم کېدلو يا نه ورکېدلو او د خپل
 ځان غم په مخه اختو کې د زمکې او اسمان فرق دے.
 پوستونکي دې اوس په خپله انصاف او کړي چې د پښتو ژبې
 او ادب د ترقي غوښتونکي ښاغلي معتريفين دي که
 اظهار الله. اظهار.

راقم المعروف ليکلي وو

”تهپې صرف علاقائي يا پښتو ادب متاثره کړې چې
 هايکو په اخاي تناظر کې د دنيا د هرې

ژبې، ادب او طبيقي سترگې ځان ته را اړولي دي.
 ددې خبرې په ترڅ کې ښاغلي اسير منگل ليکي:
 ”په نې صرف علاقائي يا پښتو ادب کو متاثر کړاېه چېکه
 هايکو کې عالمي پذيرائي شوېه. ميرے خيال میں تهپې کې
 جو عالمي پذيرائي شوېه هه وه ايشياء کے کسی اور صنف
 کو نصيب نہیں ہوئی۔ یہی وجہ ہے کہ انگریز مستشرقین
 نے زياده تحقيق تهپې پرکړېه اور اس صنف پر جامع
 کتابیں لکھ کر عالمي ادب سے اس صنف کو روشناس کړا
 يه ټټه

د ترجيې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره
 داده چې د کوم اعتراض جواب ښاغلي اسير منگل کوي. هغه
 زما په مضمون کې يوځانې هم موجود نه دے او نه ما
 دا دعوي کړې ده چې تهپې ته په عالي سطحې توجه نه ده
 شوې. مقصد يې دا و چې هايکو د دنيا په هره ژبه کې
 رواج موندلے دے او هره ژبه کې ليکله کېږي او تهپه
 د بين المللي پېژندکلو باوجود صرف په پښتو، پنجابي
 يا هندکو کې ليکله شوې ده. او هغه هم د بنيادي ساختيايي
 تبديلو سره. اوس که زما دې خبرې سره ښاغلي اسير منگل
 اتفاق نه لري نو بيا دې ماته په انگريزي، اطالوي، فرانسوي،
 جرمني، روسي، چيني، فارسي، اردو او د دنيا نورو لويو
 او وړو ژبو کې ليکله شوې يوڅو تهپې او ښايي ولې ددې

برعکس هائيگوت و دنيا په هره ژبه کېدای ليکلې شوې ده او ليکلې کېږي. چې گڼ ماشومانه چې شکره - زما په خيال بناغله اسير گڼلې زما نظرونه په پوره تناظر کېدای و کتلو هره ضرورت نه د هغه حسوس کېدای او د خپلې خوبې هغه عبارتونه چې دوستانې دي چې د هغوی ټاکلې شوې مقصد ته پرې تقويت رسېدای.

رنگ د ادب د خپل نظر يې ته زيان ورسي. زه هم د داسې رجحان مدمت کوم خو زما په خيال چې بناغله مشتاق مجروح شاه نه د فحش گويي نسبت کېدای دے او بيا يې د ثبوت په طور کوي نموني وړاندې کړي دي پهنې کېدې د ښکاره تېروتنو ښکار شوي دے. زما مقصد هرگز د يو غلط رجحان وکالت کول نه دي خو د حق او باطل ترمنځه فرق نه کول راته هم يو دغه خيانت ښکاري.

در حقيقت فحش گويي يا فحش کاري د معاشرې د اخلاقياتو د چوکاټ نه د وتلو او د حد د ماتولو لوسته جرم دے. چې د هوس ناکي، شهوت پرستي او عصمت فروشي ښکاره بلنې پکښې د انسان نه د ښه سوچ او نگ لاري خطا کوي او په سرې سترگې توري. پدشکه د داسې رجحان خلاف نه صرف قلمي جهاد پکار دے بلکې داسې حال کېدې توره وپتل زيات مناسب دي البته که ددغې عناصرو په مرسته په يوه بي ضرره پېرايه کېدې د ژوند وړ بېلابېلې او ښوولې شي. يا د معاشرې برېښو او لغز اېښود پکښې په داسې هنر او غنډلې شي چې پکښې د لذت پرستي نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصوير راښکاره کېږي نو دا به فحش لټون پېر نه بلکې د اسلامي ادب په زمره کېدې راځي. ځکه چې د يو شي غلط او سم استعمال د هغې د ښه او بد فاصله کوي. اوس که يو نظم پرست "بهشتي زېور" ته

گڼ ان بناغله مشتاق مجروح په خپل مشون اني اينلا کو هائيگو کېدې په راقم الحروف د خپل خاص تنقيد ي چېر کلي کوي دي. ليکي:

"ن اني اينلا کو ميتو نوي هوم کېدې زېر پېدلې غځي هائيگو د غماشي اعلي ترينې نموني دي بلکې دا ښه په د شوق سره وپلې شوې اني اينلا کو ميتو نوي هوم کېدې زېر پېدلې خو هائيگو ته بيلو پرنتې وپل مناسب دي"

وړاندې ليکي:

"په شاهده کېدې راغلي ده چې پښتو شاعري کېدې تر اوسه د قلمي شاعرانو نه علاوه بل چا نه فحش گويي نه ده کړې. واحد دا نو وارو صنف دے چې غځي ليکو نكيو د فحش گويي. د پاره خاص کر دے"

زه دا وپل نه غواړم چې بناغله مشتاق مجروح دې خپله اعلي و ارفع ادبي عصبي باندې لن غور اوکړي. بهر کيف په ادب کېدې فحش گويي واقعي چې د غځني وړ اقدام دے دغه

ڪرڻي له سر راوڙه ناداني گهڻي
 گهڙڪ چي ڏڪوي چرگي نه ماتهريني
 ورله په پوزه ڪڻي بنهه وڙڪوي

چي پکڻي ڏجرم اوسن قانوني اڀڄ په تشيبي انداز
 ڪڻي وڙاندڻي شوعه ڏي اودا حڪمت پکڻي بيان شوعه
 ڏي چي په بنحو پري نه ڏي ستول پڪارگهڻي نو مازغه ڏي
 خرابيد ڏي شي. خو بناغلي مشتاق ته پکڻي بڻڪاره غماشي
 بڻڪاري اوس ڏي دوستونڪي چنيله اوواڻي چي غماشي زما په
 هائيگو ڪڻي ده ڪنه ڏ بناغلي معترض په ذهن ڪڻي.

بحر تقدير که زما په هائيگو ڪڻي ڏ جيايائي حياتو ڏ
 ادراک او اظهار سره سره ڏ غماشي عناصر په لاشعوري
 توگه هم راغلي وي نو استغفرالله خدا ڏي ته ڏي توپه
 وي. بلڪي زه ڏ دا رنگ هائيگو ڏ Disonه کولو اعلان ڪوم.

البتہ ڏ بناغلي مشتاق مجروح صيب دا دعويٰ بهي بي
 حايه ده. چي گهڻي په ڊينتو ڪڻي ڏ فلسفي شاعرانو نه، علاوہ
 بل چا غماشي نه ده خوره ڪري مگر هائيگو ڪڻي ڏ اوسي
 ڪڻي.

زه پوڻبتنه ڪوم چي ايا خوشحال خان خٽڪ بابا فلسفي
 شاعر ۽ اوڪه نه، که جواب ڏي نفي ڪڻي وي نو بيا ڏ هغوي
 په شاعري ڪڻي چي ڪومي ناروا شوخي او اسپر شونه دي تر
 ڪومه پوري ڏ بناغلي ڏ يقيناً defend ڪولے شي.

ڪوڪ شاستر وائي نو په ڏي ڪڻي به تصور ڏچا وي (هنذا
 دوه ڪمڙون نه په ڏي سلسله ڪڻي ڏ پر اهم ڏي يو موضوع
 او بل موضوع ته اڀروچ - اوس که يو بنهه خيال ته غلط
 اڀروچ اوڻي نو بنهه خيال به په ڏي سبب نه ڪندڻ ڪڻي
 چي گهڻي ناروا اڀروچ ورته اوڪرے شو بلڪي ڏ غلطو اندازو
 سر غوڻول به عين انصاف وي.

بناغلي مشتاق مجروح چي ڏ راقم المعروف په ڪومو
 هائيگو باندي ڏ فحش گووي ته تهت گولے ڏي ڏ نموني په
 ڇول تري يو دوه هائيگو وڙاندڻي ڪڻي.

واده ڪڻي پام ڪوه ناوخته نه ڪري
 چي استعمال ڪڻي ڏي اوبه نه راڻي
 نو ڏ ڪوهي ٽولي چيني اوچي شي

زه نه پوهينم چي آخر ڪوم داخلي انتشار بناغلي ڏي
 کج بعتي نه را اوپارولو چي نقل ڪرے شو ڏي هائيگو ڪڻي
 غماشي ده. چي نه ڏي لفظياتو ڪڻي ڏ هوسناڪي شه ترغيب
 شته اونه ڏي معنيٰ ڏ شهوانيت چغلي خوري البتہ شر ڪنده
 پکڻي ڏ خاتم الانبياء ^{عليه السلام} ڏ وينا دا مفهوم ڏي چي نچ
 ڏي بالغ شي نو واده ورله اوڪرے - هڪه چي زما په خيال
 ورسنو تري ڪڻي پيچيدگه هم پيدا ڪندے شي.
 بله هائيگو :-

دو ٻيهر خبره دا ده جي بناغلي مشتاق جي د ٽيپي د پاكدامني
 نه صرف قابل دے. بلڪي وکالت جي هم کوي زما په خيال يا
 خوگني هغوي فقط نفس گشي او برگزیده ٽيپي اورسدي او
 لوستي دي او يا گني د ٽيپي لغاشي ورته لغاشي نه بنڪاري.
 د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د بناغلي په خدمت
 کني دا شو ٽيپي ورايندي کني دي صراحت سره جي
 دا چرته اخوا د بخوا ٽيپي هم نه دي بلڪي د پښتو ٽيپي
 مشهوري او معروف ٽيپي دي جي بستند و مطبوعه ٽيپو
 کني شمير لے کني.

يا قربانے :

په ما دي خبته نغاره کړه
 ورکه غمه شاه جي شملو له به درتلمه
 جي خوله مي اخلي بم الله کړه
 پيريان پري ناست دي اثر ي به شي مينه
 آسمان له ستور و غاره ورکړه
 ماله ي ننگه اشتاغب نه را کوينه
 سورے سورے پگولورا شي
 جي پرها رونه دي گندوم خوله درکومه
 دا د رشو نه چونگ دے - هيله لرم جي بناغلي مشتاق
 سره به دي ٽيپو په صفايي کني گني تاويلات او توجيحات
 وي گني نو دا به سني جي په پښتو ژبه کني صرف فلسفي

شاعرانو بخش گويي نه ده کړي بلڪه د پښتو ٽيپي کلاسک او
 کلاسيکي دواړه قومه شاعرانو ته د دغه اعزاز پټکي په سر
 دے . او دا ٽيپي ٽيپه هم د لغاشي د زد نه په نه ده پاتي شوي.
 اصل کني جبايلات او لغاشي د يو تصوير دوه جدا جدا
 اړخونه دي خو مبيع جي يوه ده يعني جنس. اوس که د جنس
 صحت مند اړخ واخستل شي. نو د جبال احساس به پيدا
 کني او که نه رنجور اړخ جي موضوع جوړه شي نو لغاشي
 به تري سازي بي - دغه وجه ده جي د جذباتو په غورځنگ
 کني حني وخت په دواړو کني د امتياز کړينه را بنسکل گرانه
 شي. په داسي نازکو مرحلو کني ذهن د هر قومه الائنس
 نه په سائل پکار وي گني نو داسي حالتونه به راپيدا کني
 لکه جي بناغلي معترض ورسره مخ شوے دے.

د ائي اينه کوهائيو ليکونکي بناغلي مشتاق دا هم يکي
 ” زمونږ د پښتو نوو ليکونکيو د هايگوطرف ته
 مخه کړي ده او پکار هم ده د هغې وجه چا کټر
 اسرار صاحب دا بيانوي جي په پښتو کني زمونږ
 متقدمينو دومره خه وپلي دي جي اوسنو ليکونکيو
 ته جي خه پر پښي نه دي نو هکله دوي په دي
 نو وارد صنف کني د ليکلو کوششو نه کوي خو
 هغه ورسره دا هم وايي جي هايگوي ليکونکي مانه
 ټول سايگوي بنڪاري زما يو بل ملگرے وايي جي

سپريه وٺي ڏاڍي اصنافو قات راغلي ڏس ڇي
 اوس ڏاڍاڻي صنف نه کار اخستے ڪن ٿا. چاربهه
 مڙه شوڀي ده، رباڻي نشته، قصيد ڇمي دي
 پڪار ده ڇي زمونڻ شاعران دغه خپل اصناف را
 ژوندي ڪري اوڪه خامخاڻه دي اصنافو ڪنڀي طبع
 آزمائي نه ٿي ڪول نوڏ پڻتو خالص خپل صنف
 ٽپه ڇي ڏهاڻڪو نه مختصره هم ده په هغي ڪنڀي
 دي طبع آزمائي ڪوي

زه خپله هم دا غواڙم ڇي ٽپه دي اولڪي ٿي خو
 په دي ڪنڀي ٺوڪ ڇه ڪول ٿي ڇي اوس نوڪ ڪول ڏٺي په
 مقابله ڪنڀي ڏهاڻڪو تخليق له زياته ترجيح و رکوي. لهنذا
 پڪار دي ڇي دي عمل په ورستو دي نفسياتي عواملو او ڏ
 عصري غونڀتو ته پام ور اوگر ڪول ٿي او بيادا ڇي لوڻ
 تحريڪونه په مخالفتونو نه مري بلڪي نوره وده او زور موي.
 بحر ڪف ڏ بناغلي مضمون نگار ڏ حوالې دي دي ليک نه قدم
 په قدم ڏهاڻڪو صنف سره ڏ هغوي ڏ لاشعور هغه
 پٽي عناد راڻر ڪنڀي ڇي ڏ ائي اينه ڪو ليڪو باعث او
 محرڪ گر ڪر ڇڏي ڏس. بيا هم بناغلي مجروح ڇي ڏ محترم ڏاڪٽر
 اسرار په حواله ڪوي خبري ڪري دي زه پري اعتماد ڪوم
 اوس هغوي پوهه ٿه او بناغلي ڏاڪٽر اسرار. البته دا
 خبره ڇي نو وارد صنف هاڻڪو ته ڏ نوڏ ڏيڪو ٺيڪو ڪلهه هغه

شوي ده. ڇي متقدمينو ورته ڏ وٺلو دپاره هڻج نه دي
 پر پڻي اصولاً غلطه او غڀ تحقيقي ده او دي حقيقت منلو
 نه سترگي پٽول دي. ڇي گڻي ڏ هر دور ڏ ادب خپل تقاضا
 اسلوب، وڪڻ، نفسيات، حوالې او غونڀتني وي.

تن ڇي په ادب ڪنڀي ڏ علامت، سريلزم، ترقي پسند
 ڏاڍا ازم، تجرديت او ازاد خيال ڏ تلازي و غڀه ڪوم فڪري
 او ٺيڪي تحريڪونه راپورته شوي دي. او شعري او
 نثري ادب ٺي ڪوي ارتقاء او ارتفاع سره مڃ ڪري ڏس
 متقدمينو ڏ هغي خوب هم نه و ليدل او ڏ هغوي ڏ
 خيال په حاشيه ڪنڀي هم چرته دغه امكانات نه برپنبدل
 زه دامم ڇي زمونڻه ڪلاسيڪي شاعرانو پڻتو ادب ته
 مستقل او پاڇه بنيادونه وربخيلي دي او راتلونڪي ڪول
 ته لاري اساني ڪري دي خو دا دعويٰ ڇي گڻي ڏ شعر او ادب
 ڏ ارتقاء سفر هغوي ڏ موضوع او فن په اعتبار داسي ڪمال
 ته اورسو ڇي بل ڇاته ٺي پڪنڀي هڻج نه دي پر پڻي زياته او
 سينه زوري ده.

ڏاڪٽر صبا زمانه زيات په دي خبره پوه ڏس ڇي تن
 او پروڻ ڪنڀي فرق وي تن ڇي دنيا ڏ ڪومو پڻين سره مڃ
 ده او ڪوم نوي نوي علوم او فنون په ڪنڀي معارف ڪنڀي
 يا ڪوم سائنسي ايجادونه او تجربي پڪنڀي ڪنڀي هغه ڏ متقدمينو
 زمانه ڪنڀي چرته وڪ او چوڻڪي ادب ماضي سره سره ڏ

عصري او زماني پېښو په نبض گوټي بډوي. (رضا عصري پېښې به د تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخاواتې وي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. کښې نو په معاشره کښې به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د واکور صېب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو کام هم وړاندې لار نه شي او يو نه ختمد ونگر. محمود به يې په اعصابو لکه د خپسې ناست وي. دا حقيقت هم د چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لورې زيان ورسولې دے.

د بناغلي واکور اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بيل اړخ دا هم دے چې نوي ليکونکي هايکو ځکه يکي چې گڼې د بره نه د نظم د نورو اصنافو دروازي بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بې حقيقه او د شاهدي خلاف ده ځکه چې نن سبا کوم ناسته هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرظم او گڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله ته صرف پېژندل شو دي بلکې ادبي دنيا کښې منلې شوي او مستند دي مثلاً رياض تميم، محمد اياز غزل، شكيل احمد ناياب عامر گمياي، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر زېر حسرت او راقم الحرف پخپله هم چې شعري مجموعه "سترگو کښې خوب د گودر پاتې نشو" يې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ د ورمېښي انعام مستحقه گرځېدلې ده.

پاتې شو د گوران بناغلي واکور اسرار دا اعتراض چې د هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق او نويو د ذهني او نفسي کمپيو نو نه سراسر د بې علمي ثبوت دے او د هغې بهتان لرازي يوه کړې ده چې د هايکو غنډ ونگي يې وخت په وخت په څه نه څه شکل کښې کوي. زه نام چې بناغلي واکور صېب د ايم. بي. بي. ايس گوري تر لاسه کړې ده او سيکټري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کښې يو څانگه ده خودا هم حقيقت کښې چې بناغلي واکور اسرار صېب چرته هم پروفېشنل سايکټري نه پاتې شوے. بلکې د ملازمت دوران کښې او د ريتارمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو يې چرته عام پريکښ هم نه دے کړے او نه د هايکو د رنځورانو د هغوي نه د علاج کولو څه شهادت په لاس راځي نو بيا اخر څنگه د هغوي ددې خيالي تشخيص سره اتفاق ولرے شي چې هايکو ليکونکي ټول سايکو دي اوس که بناغلي د ادب په دې تخليقي صنف کښې ځان له د ځايه پېدا کولو خوا هڅې لرونکيو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره تر يې د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کښې راځي ځکه چې علت او سبب يې يو او مشترک دے. او که چرې بناغلي د هايکو سره د سايکو د قافياي د سمون په وجه مزاح پېدا کول غواړي نو چرې په ادب ورته زه دا وپېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

پیدا کونو دغه وسیله او پي آف فېشن کونو کي پي او باله پي
 که د مزاج پیدا کو او دغه انداز خپل کره شي نو ممکنه ده
 چي شوک دا هم او وایي چي د غزل لیکونکي خپل وي د کتل لیکونکي
 دل اول وي او د تپي خالق کي وي عالی هند القیاس ولي دا
 به د مزاج پیدا کونو و پره پر پوچي حربه او وسیله وي
 او هغه مزاج چي نېغ په نېغه د يو انسان يا د يوې طبيعتي
 جذبات او احساسات زخمي کوي. د ادب د اعلي او رفيع
 منصب سره هېڅ سمون نه لري.

تر څو پوري چي د ابي ايناه کو هاييکو د مضمون نگار
 بناغلي شتاق مجروح د يو بل ملگري دوي احتجاج تعلق
 دے چي کني چار بېته 'قصيده' ربا چي او تپه څه مړه
 شوي خو نه دي چي لیکونکي چاپاني صنف هاييکو لیکي.
 و پرې خايه په دې د چي يو هاييکو لیکونکي هم دا نه
 وي وېلي چي شوک دي په گوته شوي دغي اصنافو کني
 طبع ازمايي نه کوي دوي اعتراض نوعيت بېخي دا سې دے که
 چي شوک او وایي چي لوبغاړي دي کرکت 'هاکي' جناسنگ او
 سکواش وغېره نه کوي. بلکې دوي په ځان دې کشتي
 ميرغې کبابي او گولي و نه و وغېره کول شروع کړي چي
 چرته روايت ئي ختم نه شي. بله لويه د افسوس خبره دا
 ده چي د "هندا ماکنزم" غوندي د ضميم تحقيقي کتاب
 لیکونکي بناغلي شتاق چي د کوم ملگري په حواله خبره کړي

د هغه هېڅ نوم ' ادبي حيثيت او درک ئي نه دے په
 گوته کره چي د تعقيقي اصولو خلاف او ادبي ديانت نه
 قېسته ده. زما په خيال دغه رنگ بناغلي شتاق مجروح د
 يو فرمې کردار په خوله کني خپله ژبه ايښې ده او په
 پوي تراشې شوي مجسمه کني ئي د هاييکو خلاف خپل
 ذاتي جذبات وړاندې کړي دي خو سره څه او وایي زمونږ
 قلمي مزاج داسې جوړ شوه دے چي مونږ مړي را ژوندي
 کوو او ژوندي وژنو.

پروفېسر بناغلي دا ورځان داؤد په خپل يو مضمون کني
 د هاييکو او تپي د هيت د اختلاف په حقله لیکي:
 "ځني محققين د تپي د هاييکو سره نژدې تعلق
 په گوته کوي خو که وکتے شي نو بنيادي لحاظ
 سره دې دواړو کني د هيت په لحاظ و پر زيات
 فرق دے. هاييکو د چاپاني ادب يو مشهور صنف
 دے. که د تپي د دې د خصوصيت او مقبوليت
 راز هم د دې په اختصار او جامعيت کني دے
 خو هاييکو کني صرف درې مصرعي وي. رومي
 مصرعه کني پنځه، دوهمه کني اووه او درېمه
 کني پنځه سوتي اهنگونه وي يعنې دا ټول نظم
 او ولس سوتي اهنگونه لري. رومي او درېمه
 مصرعه ئي برابره او هم قافيه او دوهمه يا منځني

۱ د دُو صَوَقِي اِهنگونو هومره د دوي فنه
اورده وي يعنې هايگود هيت او موضوع دوارو
په لحاظ د مخصوص شرائطو پابنده وي .

د هايگود صَوَقِي اِهنگ نظام د بحر متقارب
ددې ارکانو مطابق کېدے شي

$$\left. \begin{array}{l} \text{فعلن فعلن فع} = 5 \\ \text{فعلن فعلن فعلن فع} = 14 \\ \text{فعلن فعلن فع} = 5 \end{array} \right\}$$

خو ددې برعکس د ټپې د دُو مصرعو د صَوَقِي
اهنگونو يا ملي اوزونو ترتيب په دې ډول دے
۲۲ = ۱۳ + ۹
نه

د پروفېسر صېب فرمودات په سرسنگونو خو چېرې
نېمگړتياگانې په کېنې محوسېنې او يو ځای نيم کېنې په
کېنې د تحقيقي سپرې خلاف د سهولت احساس هم پتې
پتو په کوي ددې نه علاوه د هغوي د حوالې دا ليک يوه فني
تيسرک سره هم مخ شو دے .

معلومېنې دا چې پروفېسر صېب د هايگود هيتي
ادلون بدلون ساختياقي تبديلي او ټکنياکي ارتقاپه
نظر کېنې نه ده ساتې گنې نو هايگود به ۱ د اوولسو چيو
او ۵ - ۵ - ۵ د ترتيب په حکمي او حتمي تقسيم کېنې نه
داوسله يا دا هم ممکنه ده چې دې سلسله کېنې پروفېسر صېب

بېخي رجعت پسندانه ادبي ذهنيت لري چې د هايگود صنف
نه د يو خاص مکتبه فکر ټاکلے شوي قيود او حدود نه
پورته کول غواړي . گنې نو د جاپان وړ مينے هايگود يکونکي
باشو او ورستو ناقدينو چې ماسولو کاشيکي په کېنې
اهم دے . دغه ترتيب حرف اخر نه دے گنلے او بيا په عالمي
ادب کېنې د يوې مصرعې ، دوو مصرعو او درې مصرعو هايگود
ليکلو تجربې هم شوي دي . کېدے شي پروفېسر صېب ته هغه
د انتقادات قابلي نه وي بکاره شوي ولي بيا ې هم وضاحت
لازمي پکار دے .

بحر حال پروفېسر صېب چې د هايگود دپاره د بحر متقارب
د ارکانو کوم ترتيب منلے دے او په مثال کېنې ې د هايون صياد
صېب کومه هايگود وړاندې کړې ده . د وارو کېنې هېڅ تړون
او نسبت نشته ، هايگود په پښتو ژبه کېنې ده چې د زمينه
اوزانو دغې قسمونو سره هم اهنکي نه لري او مطلق د
بحر متقارب په بنودې شوي بحر نه مقطع کېنې حکله
چې د پښتو ژبې او هايگود ځانته يو مزاج دے او د هغې
په دغه تجويز شوي بحر باندې بېخي تقطيع نه کېنې .
هايگود ده .

هدرد ې نوم دے

په مينه نه پوهېنې

ساده ماشوم دے

بله اهم خبره دا ده چي فعلن فعلن فع په اصل کښي
 پنځه نه بلکي شپږ ارکان يا اصوات لري فع په دوو حرکتو
 اډانه لري البته چونکي په فع کښي د فني اصطلاح ترغڼه
 سبب خفيف د نو په خاني موقعو پکښي يو حرکت
 او غورځښي خو هېڅه داسې نه وي اوس که څوک د
 پروفېسر سبب په گوته کړي شوي دغه اهنگونه راجمع
 کړي نو شمېر به يې اوونځ نه بلکي شل وي. ددې ټول بحث
 مقصد داده چي پښتو هايکو د غږ فطري قدغنونه په
 غارکښي دیکه کول نه دي پکار. اوس که څوک په دغه
 جاپاني ساخت کښي هايکو ليکي که په متوازي الاضلاع
 هيت کښي که مردف او مقفي هايکو ليکي که ازادي او
 معرا هايکو پابندي پري نه دي لگول پکار ځکه چي پښتو
 ژبه يوه داسې ژبه ده چي د وسيع المشربي او وسيع القلبي
 يا وصف غږ فطري اصنافو او هيتونو له په زړه کښي
 چرته هم خاڼ نه ورکوي لهندا د هايکو هغه ساخت او
 هيت به پاتې کښي چي پکښي د پښتو ژبي د مزاج رعایت
 اوساڼ شي که څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلي پرېشان داودزې ليکي:

"د بناغلي اظهار دا هايکو مي ځکه د دري مصرعه ايزو
 نظمو په نامه يادي کړي چي دلته هم په هره يوه هايکو
 کښي يو پوره مضمون خاڼ شو دے؟"

زه منم چي د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان
 يو ځانگړې نقطه نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله راڼي
 نه ددې غلط فهمي خورېد واندېښنه ده چي گڼي په
 هايکو کښي پوره مضمون نه بيانوي، بلکي هايکو د نيمگړو
 مضمونونو يو ت او ورک تصوير وي. ممکنه ده چي د
 هغوي دا خيال نه وي خو په يک کښي يې دې طرفته د
 پام گرځولو ښکاره احتمال موجود د په دې موقعه به
 دا خبره کول هم يې ځايه نه وي چي گڼي د هايکو بنیادي
 طور سره د فطرت د مصوري او تصوير کشي نه عبارت
 دے دا حقيقت دے چي د تن هايکو کښي ارتقايي مرحلې
 تر سره کړي دي او د فطرت د بناسته منظرونو د تصوير
 کاري نه علاوه يې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعورانه
 انځورونه هم رانکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاج
 يې د داسې گڼي اړخيزو نفياتي حالتونو نه پرده پورته
 کړي ده چي تخليقي امکاناتو يې د ناسني تجربولاري پرانستاي
 دي او داسې هله کښي چي په هايکو کښي دي پوره
 مضمون يا د موضوع واره غوښتې په فني چاپکدستي
 سره هم اهنگ کړي شي. لهندا يوې ښه هايکو کښي د
 مضمون د نيمگړتيا خيال سره اتفاق نه شي کېد دے.

پاتې شوه د بناغلي پرېشان سبب دا خبره چي هايکو
 ته دري مصرعه ايز نظمو نه وايي نو په دې سلسله کښي

درشل پر ٻڙي ڇي ڏ لو ستونگي ذهن پڇيلاءِ ددغو سلسلو
 ڪري رهيو ڪيئي رايو هائے ڪري البتہ دا رعایت پکڻي لازمي
 ساڻي ڇي هئو داسي ڪلهي توري يا نڪتي پکڻي پر ٻڙي ڇي
 په تصوير جو رولو ڪيئي مرستيالي ثابتي شي. او ڏ مضمون
 ڏ نيگريٽيا احساس په ورستو او تمبوي.

په دي لڙ ڪيئي دا خبره هم ڪهدے شي ڇي ڇي اصنافو
 ته ڏ ڇي خلقو زيات ملان او رجحان وي نوڪه چاته
 داسي محوسلڙي نو ڇه ڏ فڪر مندي خبره نه ده او
 نه يو صنف ته ڏ زياتو ورماتيدو نه دا ثابتي ڪيئي
 ڇي هغه دي خارجا مافوق الاصناف او ڪرڻي. هغه ڪه ته
 وي ڪه هائڱو.

بناغلي رحمت شاه سائل صنب ڏ بناغلي اسماعيل گوهر
 په شعري مجموعه مڪا (ڇي) ڏ پڻو ٻي اولي ڏ هائڱو
 مجموعه ده) ڏ هائڱو ڏ صنف خلاف خيل كوم خيالات
 حرڪت ڪري دي. ڏ هئي لب لياپ دا دے ڇي ڪيئي استعيل گوهر
 خيل گن شاعرانه خيالات په دغه پيرا په ڪيئي ضائع ڪري دي.
 ڏ ڪيئي نتيا خبره دا ده ڇي بناغلي سائل اخر دا ڇڪه مناي
 دي ڇي ڪيئي تخليقي روح ڏ يو مخصوص ظاهري ڪاليت پابند
 او محتاج وي او ڪه ڏ يو معلوم هيت په چوڪا ڪيئي تخليقي
 جذبه خيل اظهار او ڪري يا له ڇان سره ڏ رائج اصنافو
 نه بيلا ڇه شڪل راوري نو خيل اقاديت به او بايلي. م

عرض دے ڇي هر دري مصره اين نظم هائڱو نه وي ڇڪه
 ڇي ڏ هائڱو خيل داسي ساختيا ڪرڻه وره 'نفسيا تي ماهيتون
 تيڪنيڪي غوبنتي او داخلي اڀخونه دي ڇي عام دري مصره اين
 نظرونه ڏ په اسانه نه شي زغله.

ڏ مڀمني سلهي شاهين خيال دے ڇي هغوي ٽپه
 ووري نو دا اطمینان ورته اوشي ڇي خبره سرته اورسپه
 خود هائڱو ڏ اورپد ونه پس ورته داسي محوسلڙي
 ڇي ڇه خبره لا پاتي ده او يو قسم ڏ تندي او تشڪي
 احساس ورته ڪيئي.

چونگي مڀمني سلهي شاهين ڏ روهي سندرو
 سلسله ڪيئي په پڻتو تهو راڻو لودو ڪيئي بلا وخت صرف
 ڪرے دے او دغه رنگ دغي خوب اولي صنف سره ڏ نوره
 هم زياته وابستگي او تپون پيدا شوء دے ڇڪه ورته
 داسي احساس ڪيئي. ڪهدے شي ڪه هغوي ڏ هائڱو دوستو
 له هم ڏن خيل قيمتي وخت ورکيو نو ڏ تندي او نيگريٽيا
 احساس به ورته بيان ڪيئي او ڏ هائڱو په سلسله ڪيئي
 به ڏ خيل زور موقف نه لاس په سر شي. ڇڪه ڇي
 كوم ڇين ونه عموماً په عادتونو ڪيئي راشي نو بيا زيات
 اپيل ڪوي.

بله دا ڇي ڏ هائڱو تيڪنيڪ هم ڇه دا رنگي دے ڇي
 ڇي سلسلي شعوري طور سره ڏ. ابهام، ابهام يا اخفا په

د سائل صلب خپل ذاتي تاش خو کيدے شي خو منلے شوے
 حقيقت دادے چي هر روح د خدا لے په قدرت د جوسې
 خوبه او انقلاب پخپله کوي نو معقوله خبره دا ده چي
 هر تخليقي روح دي د خپل نوع فطري امتزاج ته پرغور دے
 شي گني نو مصنوعي اختلاط به ي له برمه او غورخوي.
 مقصد دا هم نه دے چي فني حکمت عملي نه دي کار ته اخسته
 کېږي. بحر مال که يو تخليقي غورخونک د هايکو پېرايه
 کېږي خان بیکاره کول غواړي او جبراً ي شوک د غزل
 چاربتې يا تپې فارم يا سانچې ته اړول غواړي نو داسې غېر
 فطري او خطرناک به وي لکه چي د معمول خلاف ماشوم ي
 له خه ضرورت نه په لوه اړېشن پيدا کولو له ترجيح
 ورکړے شي.

تخليقي جوهر خو د ملغلري په مثال دے. هغه که هره
 پېرايه او هر چرته وي خپل قدر او قيمت نه ورکوي. البته د
 جوهر ي د نظر موجودگي پکښې بنيادي شرط دے. مشرانو
 ويلي دي چي لعل په اير وکښي نه پېږي ځکه زه دا دعوي
 کوم چي د اختلافاتو او مخالفتونو ايرې به د هايکو لعل کله هم
 پې نکرے شي خو شرط پکښې دادے چي د هايکو په ورستو
 د يو لوه تخليقي روح انکازي راپورته کېږي. ورسره دا
 خبره هم زياتوم چي هايکو شاعرانه خيالات نه ضائع کوي.
 بلکې بقا او دوام ورته وربخښي. که داسې نه وه نو د سائل صلب

د تنقيد نه پس به چاهم هايکو نه وه ليکي خو ثابتہ شوه
 چي د خيال لوړوالے، د جذبي افاقيت، د ژبي د نزاکت ادراک
 او شعور او د تخليقي ذرک چا و دون شريکي که په هر
 صنف کېږي وي د خپلې لاري خندان پخپله لري کوي او
 بيا دا هم ده چي سپر لے خو د خپلو وارو رنگونه په سب
 سپر لے وي اوس که شوک وايي چي د کلاب د کمل وږي دي
 په هر کمل کېږي پيدا شي گني نو ټول کلهونه په د خپلو
 همه نکلونو باوجود ضائع يا ورک شي نو خومره ي
 خايه به وي.

محترم بناغله اباسين يوسفزے چي په خپلې شعري
 مجموعي "غورخونکو" کې ي د خوږي د خون د بيدولو
 دپاره هم يوې تپې قدرې له خايے نه دے ورکړے خو
 بيا هم د تپې د مدافعينو په صف کېږي او درېدل غواړي
 (اگر چي زما په خيال تپه دوسره قوي صنف دے چي د چا د هڅ
 قومه د دفاع خه حاجت ورته نشته)

بناغله د ورځ پانډه مشرق پېښور په يو کالم کېږي د
 "هائے کیوں" د سرخط لاندې د هايکو خلاف په داسې
 استهزايي پېرايه کېږي خپلې وسوسې څرگندوي. ليکي:
 "هايکو کی مٹھاس سڄي انکار نہیں..... لیکن پشتو عوامی
 ادب میں اس سے زیادہ شگفتہ روح پرور اور پُر مغز صنف
 سخن ٿي موجود ہے۔ ٿي کے مختصر ترین پیرائے میں جس

پرانتلی شوی ده یا کومه تشیای پدرايه خپله کړې شوي
 ده د تفييلاتو باوجود بي حايه او ناقصه ده. خو که چرې
 له ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړه شي نو بناغله اباسين
 به دا حقيقتونه ځنگه په شاتسبوي چې د رکشي سفر د
 موټر ساينکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوگه وي.
 ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا
 صفتونه په موټر ساينکل کښې نشته. بناغله اباسين وايي
 چې په موټر ساينکل د درېو نه زياتي سوري هم سفر کوله
 شي. او رکشکښې دا گنجائش موجود نه وي. خو بناغله دې
 ماته دا او وايي چې اخر داسې کوم ضرورت دے چې په موټر
 ساينکل د درېو نه زيات کسان سوزوي او که چرې داسې هم
 اوشي نو ايا خلقو ته به هغه کسان بسوي يا کم از کم اواره
 گرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د وگړي تر لاسه کولو
 نه پس بناغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر ساينکل
 د گنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم دے
 خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو بناغله
 اباسين په چالاني کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف
 کوم.

محترم بناغله اباسين دا هم وايي چې هاييکو د ټپې
 کره مېلنه ده. او مېلمانده څوک د کور مالکان شي جوړول
 زما په خيال داسې سوچ نه صرف تنگ نظري ده بلکې

د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د رواياتو نه هم د لاعلي
 ثبوت دے. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه
 واخي نو پښتانه ي په خپله توره او په خپله وينه
 حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې دے چې يو ځل
 کوم صنف خپل کړي نو بيا ي نه پردې کوي. اوس که
 بالفرض ټپه هاييکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به
 د ټپې اعلي طرفي وي او دغه رنگ په ټپه نوره هم د
 قدر وړ او گرځوي. حالانکې حقيقت دا دے چې د هاييکو
 وجود د ټپې دپاره پيراساټ parasite نه دے. بلکې
 هاييکو د جهد للبقاء په سفر کښې ځان له نوي نوي
 منزلونه لټوي. چې د ځني استثنائي صورتونو نه
 يو اړخ ته ټپې سره هېڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې
 د ماورن سنسېلټي او جديد حياتو په حواله هاييکو د
 ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د بناغلي
 اباسين د اضد هم بېخي بي حايه دے چې گڼې د ټپې په
 موجودگي کښې هاييکو خپل ځان ژوند نه شي ساتل
 په دې حقله د بناغلي زېر حسرت دا تجزيه د لوستو جوگه
 ده. يکي دے:

”خه موده وړاندې زمونږ پښتو ليکونکيو ډرنگه
 ”خريکه“ ”ترايلي“ او هاييکو غوندي نوو
 صنفونو باندې خپله طبع آزمائي شروع کړې

ده۔ او خيالي ڪلهي توانائي پري صرف کوي لکيا دي.
 دغو اصنافو ڪنهي ”شريڪه“ او ”ترايلي داسي“ و
 ڇي خيل وجود ڪنهي ڏ توانائي ڏ فقدان له سببه
 جي ڇاه وړاندي سفر جاري ونه ساتل شو
 اولائي ڇاه سڀر ڪنهي پونهي نه ده وڻسلي ڇي
 خيل منطقي انجام يا طبعي مرڪ سره مخامخ شو
 يواڻي ”هاينگو“ داسي تن او تند جاپاني صنف
 وڇي به پڻتنه خاوره ڪنهي جي خيالي جسر ڇي
 مضبوطي ڪري..... دا جاپان صنف ڏ خيل
 مخصوص مزاج طرز او ڪره وره حامل وو. ولي
 ددي ڇاه ٺاهيو ڪنهي پڻتنو شاعرانو ڏ پڻتون
 بوتي قلمونه وگول او نن دغه بوته وده کوي
 او ڏ بيوي تنه وري وڻي شڪل اخلي - ڏ پڻتنو
 سترگو ته جي داسي رنگارنگ ڪلهونه سپري دي
 ڇي بناوت او سينگار ته جي سترگي برهيني ۱۵

بناغله اباسين ڇاه خيل ڪالم ڪنهي يو عجيبه خبره دا
 هم کوي. ليکي ۱
 ”میں ادب کے ادنیٰ مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا
 ہوں کہ پشتو ادب میں ٺہ کے ہوتے ہوئے ہائیکو کی بدعت
 کی چنداں ضرورت نہیں ۱۶
 گران بناغله دنه يو واري بيا تيندڪ شوے دے. ڇڪه ڇي

اول خو ڇاه ادب ڪنهي ڏ مفتيانو ڏ سره جوار نه پيدا ڪنهي
 ادب ڇه شريعت کورپي خون نه دے او ڪه ڇري ڏ بناغله دا
 ارمان وي ڇي ڪنهي هغه دي ڏ ادب وڻسے مفتي او منل شي نو
 بيا پڪار نه وه ڇي ڇان ته جي ڏ ادني مفتي نسبت ڪپے و
 ڇڪه ڇي دغه رنگ انگار او افتخار دوايه رايو ڇاه ڪنهي
 او دا عمل اجتماع ضدین گهڻلے ڪنهي. دا حقيقت دے ڇي ڏ
 اعلي ڏ تلازمي او ڏ علم ڏ وصف نه سڀوا مفتي مفتي ڪپدے
 نڌا شي. مڪنه ده ڏ مفتي اعظم ڏ منصب ڇاه وجه بناغله
 ددغي غلط فهمي بناڪار شوے وي او دغه رنگ ترپي ڏ ادني
 مفتي دا بي لاري ڪوونڪي اصطلاح سر ڏشوي وي. بيا هم بناغله
 ته دا پته لگبدل پڪار وه ڇي ڏ ادني مفتي ڏ نسبت سره فتوي
 ڏ منلو او سجت قابله نه باقي ڪنهي. خو زما ڇاه خيال گران
 بناغله اباسين لوستونکو ته دا وڻل غواڙي ڇي ما هر ڇه
 فرمايائي دي يا زه ڇي هر ڇه فرمايم - هيچري جي هم او نه
 مني. يا دا هم ڪپدے شي ڇي بناغله اباسين ڏ ادني او مفتي
 ادبي مشورو و رکوونڪي ته ڏ ادني مفتي تامل و رکوي.
 والله اعلم بالصواب.

بيا هم زه نه پوهينم ڇي بناغله اباسين هائیکوته
 بدعت ڇاه ڪوم خيال وڻسلي دي ڇڪه ڇي ڏ تخليق عمل يو
 مقدس او سڀڻلے عمل دے. او هر ڪڏي هائیکو ڏ تخليقي زره
 چاودون راز پڻدلے يو ژوندے شعري صنف او ڪر ڇڏو

نو بيا ولي بناغلي اباسين چي خيله هم ذ لفظ د حرمت منون
 دے دا ناروا خبري کوي خوداسي بنکاري چي په گسران
 بناغلي د بدعت معنی په سم ډول نه ده منکشفه شوي
 او د تفهيم په سلسله کني د ذهني انقباض او عدم سهولت
 بنکار شوه دے.

د ساهو ليکونکو د څلپو ښتم اپرېل دوه زرم د روداد
 ترغه بناغلي واکتور راج ولي شاه څوک صېب دا سوال راوچت
 کړو چي لکه څنگه پته په موسيقي کني خيله ځانته يوه
 پېژندگلو ري ايا هائيکو هم په پښتو موسيقي کني ځانته
 يو داسي پېژندگلو او ځانگړے آهنگ راپيدا کولے شي او
 که نه.

د بناغلي واکتور صېب په خدمت کني عرض دے چي
 موسيقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانگړي دي - عموماً
 هنرمندان او نقادان د موسيقي شمار په لطيفو فنونو
 کني نه کوي. او ثانوي حيثيت ورله ورکوي. نو اوس
 که چري هائيکو د موسيقي په زير و بيم نغه نغه نه شي نو
 بيا هم د هنري په ادبي مقام کني هېڅ کس نه رايي. دويمه خبره
 دا ده چي هائيکو هم غنايت ، لے ، آهنگ او ردهم لري نو
 هېڅ وجه نشته چي سازونو سره دي هم آهنگي پيدا نه
 کړي په دي سلسلې کني د بناغلي محمد اياز غزل او بناغلي
 شكيل ناياب هائيکو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چي

د زېره رايکو ناي موسيقي د تشب و فراز سره ئي راز و
 نياز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق بناغلي واکتور راج ولي شاه
 څوک داخيال هم بنکاره کړو چي هائيکو په پښتو کني ځکه
 خوبښيي او مقبوليت ئي بيا موندلے دے چي په پښتو
 اولسي ادب کني د دي سره تره دو نکلے صنف شته - اوس
 تعتيق پکار دے چي هائيکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي
 ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبي نه ورغلي ده - ولي
 بناغلي قلندر مومند د دي خيال سره اتفاق او نکړو او
 څرگنده ئي کړه چي هائيکو د جاپان يو معروف او منلے
 شوه شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چي موند دي
 د هر راتلونکي صنف جرړي په خيله خاوره کني د
 لټول ضد اوکړو - او بيا په داسي صورت کني چي هېڅ
 قرينه پرې دلالت هم نه کوي - زما په خيال د بناغلي
 قلندر مومند راي په دي لږ کني بڼي درسته ده. ځکه چي
 هائيکو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنيادونو
 رابيلله کړي شوي ده - که چري دا وو بېلے شي چي د هائيکو
 جرړي په هائي کائي کني دي نه چي د پښتنو په اولسي
 ادب کني نو مناسب به وي ولي بيا هم که په دي سلسله کني
 څوک تعتيق کول غواړي نو قدغن پرې نه دے گول پکار -
 ممکنه ده چي دغه رنگ کني اکشافات محي ته راشي.

زما منڀ جي ڏٺي غنڌ نه کول خيالي تهذيبي او ثقافتي
 جرڀي غوڻول دي. يو باشعوره فرد به هم داسي نه وي
 جي داسي به اوغواڙي خوزه دا هم نه غواڙم جي هائيگو
 دي ڏينٽو په مبله دوسته سيمه بي له شاه جرمه تهذيبي
 او بي له شاه گناه سنگسار ڪرڻ شي. اول زما خيال وڃي ڏ
 هائيگو او ٽيڙي موازنه او مقابله غير فطري ده. بيا ئي
 سوچ او ڪم و ڪه چرته په دي بهانه ڏينٽو تنقيد چولي
 ڏ ٻيڻ بهاملغرو نه ڊڪڊي شي نو قباحه به ڪيڻي
 نشته. چونڪي ڏ هائيگو په فني او فڪري ارتقا ماپه خپل
 مضمون ”ڏينٽو ادب ڪمپيوٽر هائيگو“ ڪيڻي تفصيلي خبري
 ڪري دي نوبن حايه به نه وي ڪه ڏينٽو ٽيڙي په حمله ۾
 شاه اووايم.

دا حقيقت ده ڇي ڏٺي ڪن توصيفي اڀرونه شته خو
 حئي خويونه ئي داسي هم دي ڇي ڏ تجرڀي او ارتقا بجني توان
 نه لري او په ذهنونو يوه سترڀي ڪوونڪي خاموشي
 خوروي. ڏ مثال په طور هره ٽپه ڏ ”يا قربان“ يا ”لکه زار“
 نه شروع ڪن ڇي ڏ دوستونڪي يا اورڀدونڪي په وينه
 ڪيڻي ڏ يڪانيت زهر خوروي. اوددي ڊانگورو ڏ ملاٽره
 بغير يوقدم هم وړاندې نٿي ٿي. البته حئي پوهان ”يا
 قربان“ ڏ ٽيڙي لازمي جز ونه مڻي. بجز تقدير ددي نزايمي
 اڀڻ نه يوطرفته دوپده خبره دا ده ڇي ٽولي ٽيڙي په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنگ ڪيڻي وي او په هيڏ
 حال ڪيڻي ڏ خپلو ٽاڪلي شوو او اوزونو دائره يا حصار نه
 شي ماتول. او ڏ خپلو سرونو له جادونه نٿي راو ٿي
 جي زما په خيال ڏ ٽرگيت يو رخ ده.

بناغله پروفيسر داورخان داود ليکي ا

”ڏ ٽيڙي خپل يو غنڌوس او محسوس هيٺ Form

بعر يا اهنگ (Rhythm) ده ڇي په يوه نيمه

مصرعه ڪيڻي يو ڊبر اوڀر او طويل مفهوم بيانوي“

نه پوهينم جي بناغله داود صهب ڏ يوي نبي
 مصرعي په ڏڪر ڪيڻي ”يا قربان“ په شاه معلمت نظر انداز
 ڪوي. بحر نوع زما منڀي په معنوي اعتبار ٽپه په ڪوزه
 ڪيڻي ڏ سمندر بندولو اعجاز ده خوداهم حقيقت ده
 ڪه يوه ڊبره بناخته پڻغله هم وي او يو رنگ جامه
 اغوستل ئي وظيفه ڪري وي نو ڏ ظاهري لباس يڪانيت به
 ئي ڏ بناخت ڏگنڀو اڀرونه نه ڏ ذوق او دلچسپي سترڀي
 بل اڀڻ ته واروي اوس ڪه هم هغه پڻغله ڏ وخت ڏ تقاضو
 مطابق ڏ نوي فېشن معقول او رنگارنگ جامي واغوندي
 نو ڏ ژوند شومره سپرلي به ئي ٺيڪلا ڪانوته ڪچڪول په
 لاس اودرڀدل غوره ڪري. نو بايد ڇي ڏ هائيگو منگدين
 او مخالفين ڏ اصولي سياحتونه قطع نظر خپل قيمي وختو
 بي حايه ڏ ٽيڙي په وکالت او ڏ هائيگو په مخالفت ڪيڻي نه

ضائع کوي. بلکي ٻهه دي د نوو، مناسب تجرپو سره اشنا
 کري او داسي هيٺي، داخلي او خارجي تجرپي دي په کيئي
 او کري چي د فکري رفعت سره سره پکيئي په هيٺي او
 ساختياي سطح هم دا صنف د تنوع سره فتح شي. خودا کار
 پر رياضت، لوه سوچ او هنر مندانه جرات غواړي. کيڏ
 شي چي چي پوهاند دا هم اوواي چي د هيٺي تجرپو او تنوع
 دا عمل به د ٽپي پيڙندگلو ورکه کري. دا هم ممکنه ده
 چي يو نقاد خوله راپورته کري چي د ٽپي خپل خاص او
 معلومه وضع د ٽپي ديٽا او استحکام ضمانت دے او دا چي
 دا خاص رنگ به ذوق او ذهن بيخي د ستوماندي لري نه
 راوي خو زما په خيال به دي ماورن اچي کيئي به دا قسم
 خيالات محض يوجند باقي رد عمل وي يا دعادي نشيئي
 د اضطراب کوکه به ورته وپل زياته بنا وي. ماته
 پته ده چي کاسه په حائے پروت وي نو دروند وي خو
 هونسياران دا هم واي چي اوبه په حائے اورپي تو
 دنه شي او بيا تخليقي اصناف د کافي د جبو د خاصيت نه،
 بلکي د اويو د رواني او تحرک د خويونه په خيلو پوژوندي
 اوسي. هکله ره غواړم چي په ساختياي اعتبار هم په ٽپه
 کيئي د بيدلون مناسب تحرکونه لامل پکار دي. ددي
 وضاحت سره چي دا به د ٽپي د ارتقا هجي وي نه چي د
 ٽپي د انقطاع. اوکله چري دغه تجرپي د ٽپي د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خيالي ٽپي مضبوطي کري.
 گني نو په بل صورت کيئي به ئي ادب پخپله د نامقبوليت
 فيصله واوروي.

دا هم حقيقت دے چي چي نوي شاعرانو په ٽپه
 نه صرف تضمين کړے دے بلکي ورله ئي د يو مستقل صنف
 شکل ورکولو هلي خپلي هم کري دي. بناغله سعيد گوهر ددي
 فارم او هيٺ تعارف، په دي ډول کوي.

"دا د ٽپي د رومي مصرعي نه شروع شي او
 په دريمه مصرعه ختم شي. ددي منجه تر منجه شپن
 نورې مصرعي چي د ٽپي مضمون سره تعلق لري
 هم وي. اول شعري د ٽپي د اولي مصرعي سره
 هم قافيه وي. د دويم شعر دواړه مصرعي ئي
 خپلو کيئي هم قافيه وي. دا ددي صنف اوله
 برخه ده. ددي وزن د ٽپي د رومي مصرعي
 مطابق وي. دي نه پس دويمه برخه کيئي خلور
 مصرعي سره د ٽپي د آخري مصرعي وي. دا
 دواړه د ٽپي د مصرعي سره مترف او هم قافيه
 وي ددي وزن هم هغه وي چي د ٽپي د آخري
 مصرعي دے."
 مثلاً:

اندېښني مه کوه جانانه

داخو دي باسي له جهانه

دا به دي کور جوړ کړي په زړه کښي

ستا د گوگل په ښاريه کښي

خان ترې ساته بچي اوږده لري لاسونه

کړي به خازه ستا د رخسار تازه کلونه

حکله خي وایم چې وېر مه کوه غمونه

اندېښنو خو اړکړل تر شود و سپين بشرونه

لوستونکي دي پخپله فصله اوکړي چې په دي تجربيه

کښي ټپي د محبوبي د قلا صورت اختيار کړي د او که نه.

او دا هم چې دي شکل ته تجربيه وېل پکار هم دي. زما په

خيال دي عمل د يو نوزايدده صنف د تعارف په قربان کاري

په قرباني کړي ده. حکله چې په ښوولې شوي صورت کښي

په ټپه کښي د داخلي تجربې او هليتي تنوع هېڅ نموني په

لاس نه راځي او د ټپي خپل شناخت پکښي هم ورکېږي.

(لهذا تجربه محض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو

صنف د پرمختگ خيال پکښي ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهيل خټک د مجموعې ټپه ايز

هم د د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلي

شوي دي او اخري دوه مصري ټپي وړميو مصرعو

سره په قافيو کښي ټپلي دي او بيا ټپي د يوې ټپي په تړون

نظم سرته رسولې دے چې د نظم نقطه غروچ يا کورگس

ورته وېلې شي. خو متاسفانه زه به دا او وایم چې د

ښاغلي سهيل خټک ټپين هم د ټپي په سټرکچر کښي هېڅ

ارتعاش نه دے راوستلے.

دغه رنگ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښي

د تجربې په خيال تر خپله حده کوششونه کړي دي. خو

دا کوششونه هم کم اوزيات د ښاغلي سهيل خټک د ټپين

سره مماثل دي.

اوس که زه دا او وایم چې دا ټپولي هلي خپلي د ټپي

هليتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښي د ټپي د

پيوند کاري او قلم گولو هېڅ دي نوزيات موزون به

حکله وي. چې په داسې واره صورتونو کښي د ټپي په

قديم فارم باندې هېڅ ارتقايي اثر نه دے غور هېدلے

بلکې د نورو گټو لندو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې

جامعيت او اختصار ته هم نقصان ورسولے دے. لهذا

دي سلسله کښي داسې تجربې پکار دي چې د ټپي د مزاج

تکمله خو وي ولي د ټپي د فطري او فني غوښتنو او

خورو ورو امکاناتو داسې نه ماتوي يعني ساختايي ارتقا

دي د ټپي د فضايي سرحد ونونه بهر نه اوځي چې د

انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دي د

خپلو کړو وړو مطابق خان ته د نوي ادبي تحريکونو رنگا

رنگ جاڳي ضرور اڃونڌوي. خود لباس دياره دي خپل وجود نه لندنگ کوي. هيله لرم جي لوستونکي به تما به اشاره پوهه شوي وي.

بصر حال د خپلي موضوع نه د يو خاص قسم مگرپز او خنڀه کونو نه پس بهرته واپس راڃم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم جي دا بحث جي ٻه ڀڻه ڏه هائڪونبه نه ده. د ٻي ڀي به موجودگي کڻي د هائڪو د تخليق جواز نشته يا هائڪو زمونڊ د خاوري سره هڻي خيلوي نه لري. ايا دا بحثونه پڻو ٿي او ادب ته هڻه فائده ورسول شي. او د هائڪو په راتلو پڻو ادب ته اخر کوم زبان او تاوان ورسپدل ده.

زه دا خبره منڃي هائڪو د پڻتو د خاوري نه لارين بدل شعري صنف نه ده خو وڻي که يو بهرني صنف د پڻتون د تهذيب او کچر د ارتقا او احيا ڏمه په خپل سر واهلي او ڀڻه په ايمانداري سره جي خدمت کوي نو د پڻتو عدالت به ورله ددي خدمت گذاري دا سزا ورکوي جي د سر غوڻولو فيصله جي صادره کري. کله هم نه هڪه جي پڻتانه د خپلو وفادارو په مرگ مره او ژوند ژوندي وي. هڪه خو د هڻي پڻتو ناقدينو د هائڪو سره معاندانه رويه زما د پوهي نه بهر ده.

بهر کيف دا حقيقت ده جي هائڪو په دومره لن وقت

کڻي به پڻتو ادب کڻي هان ته دومره لوه مقام پسدا کڻي ده جي تصور جي هم نه شي کپدي دغه وجه ده جي ٻي جي زرگوننه کاله تاريخ لري او د پڻتو ٿي زور او قديم زرخيزه شعري صنف ده. اڪثرو نقادانو هائڪو سره اوڀه به اوڀه اوڍوله اوڍ دوارو تقابلي شروع ڪيو. زما به خيال د ٻي ٻي او هائڪو موازنه پڻه د هائڪو د مقبوليت او بريالي ڪيو سندنامه ده. هڪه جي هائڪو پڻتو ادب ته تقريباً شل کاله اڪاهو راغلي ده. جي يو ادبي صنف به دومره لڙه سوده کڻي خپل طبعي بلوغ ته هم نه شي رسپدل وڻي به هائڪو د پڻتو په سيمه نه صرف خواني او چوڻ راغلي بلکي د يو اندازي مطابق شپن زره کاله زور صنف ٻي سره جي ناقدينو مقابله هم شروع ڪيو. اصولاً خود شپن زره کاله اسپلش صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو وڻي که داسي کڻي نو دا ددي خبري روڻي ثبوت ده جي هائڪو نه صرف د پڻتو د نفسياتو خبرياله ده بلکي د پڻتانه جي د خپل ذوق ترجمانه هم مڻي. ددي باوجود که هڻي خلق د هائڪو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تبهر نه دا راز راڻر گندڻي جي هائڪو کڻي بي کجه تخليقي زور پروت ده هڪه جي کمن وري هڻن و نه عدم اختلاف باوجود هم هان ژوند نه شي ساتل زما يقين

دے دهايلگو د منكرينو پي حايه ضدونه به هاييلگو د
اسهان رفتونه ته يوه نه يوه ورخ خامخا ورسوي دا
مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې رنډې تخنيکي ، ژور آثار او
ژوندي شهادتونه رابنکاره شوي دي .

اوس که زما د خبرونه څوک دا غلط تاثر اخلي چې گڼي
زه هاييلگوله په تپه قوتيت ورکوم نو د بريد به کوي .
زما خو د زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو
ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دي
پښتو ژبې ته راشي . چې ژبه او ادب پرې وده مومي . ذوق
ته پرې تکين رسي . ذهن ته تفریح بخښي . ضمير پرې
دابېدارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي .

زه محسوسوم چې د ټپي او هاييلگو خان خانته مېدانونه
او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا
دواړه يو بل سره په ختي موقعو مرسته ضرور کوي
خو د يو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چونکې
دواړه مباحثو يا وجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو
سره تړل شوي اصناف دي نو د يو غندنه هم عقلندي
نه ده . بله دا خبره چې اعلي ادب په موضوعاتي او منفي
دواړو حوالو د جغرافي بندېزونو ، نسلي امتيازونو او
طبقاتي تقسيم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ
ابائي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بيا په

دې بنياد صنفونه د خوښې او ناخوښې باعث گرځول هېڅ
دور اندېښي او دانشمندي نه ده .

بنکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب
بېخي خواخوږي نشي کېدے . څوک چې هاييلگو د پښتو
ژبې نه ويستل غواړي او نه اوس هاييلگو دومره ورکه
سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کېنو سترگو
اوگوري .

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچر اردو څانگه

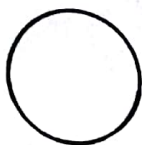
اسلاميه کالج پېښور يونيورسټي

- (۱۱) پریشان داؤدزے ، ورخ پانہ وحدت پبلیور
- (۱۲) خبری اتری پنتو اکبری ، وخت یوونس نیپی جی ، ۱۹/۱۰/۱۹۹۷ -
- (۱۳) اباسین یوسفزے ، ہائے کیوں ، ورخ پانہ مشرق پبلیور ، ادبی ایویشن
- (۱۴) " ایضاً " ایضاً "
- (۱۵) زیبر حرت ، ادب زار ، ورخ پانہ وحدت پبلیور ، ۲۳ فروری ، کال ۱۹۹۸ -
- (۱۶) اباسین یوسفزے " ہائے کیوں " ورخ پانہ مشرق پبلیور ادبی ایویشن -
- (۱۷) پروفیسر داورخان داؤد ، پتہ او جدیدیت ، ص: ۹۲ تہاس پنتو کو پتہ ، سلسلہ نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ -
- (۱۸) سعید گوھر ، " د پنتو شاعری او وکھ اصناف " اولس کو پتہ ص: ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ -
- نوٹ: - حوالہ نمبر ۱۸ د مقالہ نگار د مقالی تلخیص دے چھی د گران پروفیسر داورخان د قلم کاوش دے۔ لہذا د ہغوی پتہ شکریہ او جہرہ مننہ -

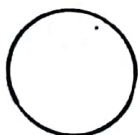
مأخذات

- ۱) آزاد اسفندزے ، د اظہارہ ہائیکو تجزیہ ، ورخ پانہ وحدت پبلیور ، ۹ مئی ۱۹۹۸ -
- ۲) اظہار اللہ اظہار ، راتہ غور و نو کبھی بنگری شرنگوی سلمان پرنٹرز جٹکی محلہ پبلیور ، یکم جنوری ۱۹۹۸ -
- ۳) اسیر منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظہار اللہ اظہار ورخ پانہ مشرق پبلیور ، ادبی ایویشن -
- ۴) مشتاق مجروح یوسفزے ، ائی اینڈ کو ہائیکو ، غہر مطبوعہ -
- ۵) اظہار اللہ اظہار ، راتہ غور و نو کبھی بنگری شرنگوی سلمان پرنٹرز بابو جہد روڈ پبلیور ، یکم جنوری ۱۹۹۸ -
- ۶) اسیر منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظہار اللہ اظہار ، ورخ پانہ مشرق پبلیور ، ادبی ایویشن -
- ۷) مشتاق مجروح یوسفزے ، ائی اینڈ کو ہائیکو ، غہر مطبوعہ
- ۸) " ایضاً " ایضاً "
- ۹) " ایضاً " ایضاً "
- ۱۰) پروفیسر داورخان داؤد ، پتہ او جدیدیت ، ص: ۹۷ تہاس پنتو کو پتہ ، سلسلہ نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ -

نشته پروا که سنگسار بپیمه زه
مرمه په ده دی چي داسې نه دی پکار
کاږي دکمل په لاس کښي خونده نه کوي

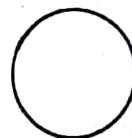

نن ي له هرڅه نه يقين پورته شو
مياندي چي هم بچو کښي فرق کوي
اوس به دچا جولي ته خان غورځوم

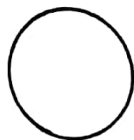
رې دې کړه وران د پښتنو وطنه
اوس درکښي غښي د ژوند پاتي نه دي
زامن د پلار مری ته لاس اچوي

دپر گنهگار يمه خو ما اوښخنده
رېه منت کومه ما سره بس
له مرگه پس حساب کتاب مه کوه

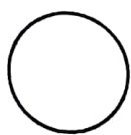

اے د کلهم انسانيت رسوله
تاچي څرگند کړه د ژوند ټول رازونه
رې سلسله د نبوت ختمه کړه

چا جينكى په لاره كړې نه دې
وېل مې سترگې به اوس نه پټوي
ورته زما د وينې ډرپ خټه دے

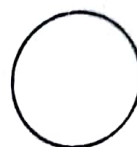

وايي جانانه بي اسرې مې نكړې
زه به كيله خټه د پردو نه كوم
چې خپله مور راباندې كور وړانوي

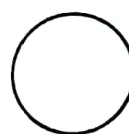

پرې به هوارې كشي شې بلا
كه د خپرات نه د خانانو د مرگ
غريب د خپل واده ډوډۍ سازه كړي

رانه په چم كښې دشمنې جوړې كړي
مخې كړي مانجه بيا مې نه پېژني
مور به د بنكلو په سر شرنه كوم

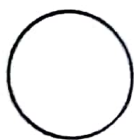

مرگ دې د داسې پښتو پرده شي
چې د انگن څكلونه او شو كوي
ترېنه ظالم له كهدسته جوړه كړي

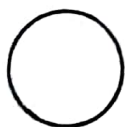

خټه په سكون سره ژوند ون تېروم
يو خوا پټې كښې اوبه خور كومه
بل پله اور بل كپم دومه واچوم

يم بي روزگارہ انٲرويو له ٲمه
مينه كوه خو راتر غاږه نه شي
چي ډ جامو استري مي مانه نه شي

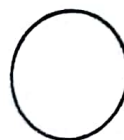

بازار كښي گورځي ښه ښكاره مخونه
خو مونږ چي اووښي ٲادر كړي په سر
زمونږه ښځي مونږ نه ستر كوي

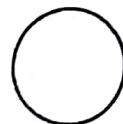

شپږيني ښه داده چي زړه كړو صبر
اوس ډ انصاف طبعي له چانه كوي
غله ډ قاضي كور كښي پناه اخلي

چي ډي يوازي كرم په نيمه لار كښي
نو زه له ٲانه داسي ورك شوم لكه
ډ مياندو غښي چي خالي ٲاتي شي

بل ٲوك به ٲرنگ رانه تاخيلوي
دومره ٲاسته كه دډي خوږ كاږي وو
نوگيد پانويه وو ٲول خوږلي

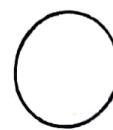

شپږ زه ډ كلي شريفانو كښي يم
ٲوك چي لوټم هغه مي قدر كوي
شمه چي جگه كړمه غلا له ٲمه

خبر که دی سر نه لوپته پرپوته
چی طوفانونو کنبی راگهر شی د ژوند
شوک بیه له یو بله ستر ونه کوی

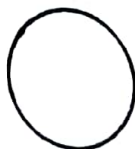

بیا په وطن کنبی زلزله راغله شه
پنځې له کوره په تلوار راوځي
رت دی جولی کنبی زمونږ خبر واچوي

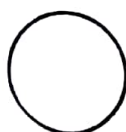

د لاسي کول له خو باران اسره وي
شپږې تېبې به راځي نه په ما
چی پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پتري نه نیسي
زه چی نامه د خوشبویو اڅلم
د کلي په شانگه باندي اور اوکي

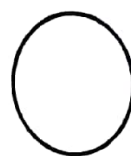

ستا پي رځي د هېرېدلو نه دي
چی تصویر ونه دي هم کورمه نو
وېم که مې ټول کله په کانو اولي

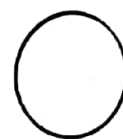

وايي زما غریبي بيدي نه شي
خو ساه مې اوځي چی د چم جینکي
راته و دوتو کنبی کالي پسخوي

په لوږو تندو ئې پروا نشته ده
وا ئې په گېډه دې نهره يم خو
راله پيدا چرته د سر سپورې کا

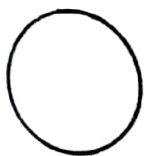

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مينه زما د غلو خمتا خو نه ده
چې ئې په لارو گز کوښ شېرېني

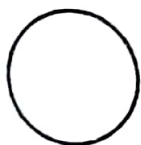

دا چې په خه فريب کينې گېډه ئې ته
ستا سر تېزې به هله ما مناي
که د اوبو لاره په ژونده نه وه

په پټو سترگو پرې باور مه کوه
شېرېني پام کوه چې تېر نه اوځي
د ملا منډه د جسات پورې وي

عبتونه مجبورو او خورل
خومره سنگينه حادثه ده د ژوند
شېرينه ژاړې چې مې سر غوڅوي

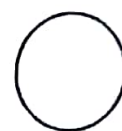

بې حايه نه دي ويرېدل د ښکلو
زما د تندي انتها داسې ده
بټ هم رپېږي چې زه ساه اخلم

بشار د پندو دے تاته بنه پته ده
ته د کشتو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

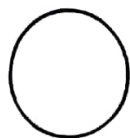

رې دې کړې خبرخو دا شگون بنه نه دے
پنځله دولۍ کني هغې کور ته لاره
پلار چې ې چاله دې خوانان وړلي

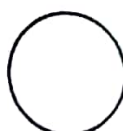

خه ننگيالي دې قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کني مدام
لوڼه جولي ته د دېمن غورځوي

ناپوهي خبرخو ې حسي خوره ده
بټ خو ساکاني اختلې نه شي
څوک به په کاني کني قلم گوي

خاوري به پوه شو د تعليم په مزه
مازيگره چې شي چپو ته د سيند
کتاب ورلپه کړو چکلان لاسو

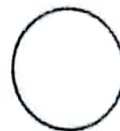

خان کني څوک توان د تماشې نه دري
بس د هوا په لور روان دي زغلي
څوک د پېر يانو په دولۍ پسې ځي

سڀيٽيس زمونڊن ڏ لاري ڇنڊا ڇو نه ٿو
ڇي اشارو ورته ذره اوکرمه
نو ڏ ڀنگاي نه پاه يو ڏو را اوڻي

زهره اخر صبر ڪري سلو ڪٽي وائي
کوه ڇي هر چا سره مينه کوه
خو شي له خان کور ته را اورسوه

په هنج فریب دلاسه ڪن به نه
کتا ڇي پردے شو خود نهي شي شو
ستري ڇي نه ورتي که ڊپر سترے یم

زهره ڪٽي ئي اور ڏ مينه بل ڇنگه شي
ڏ چا پاه کور ڪٽي ڇي شير يني زما
لوپه روشني انگری مریه پراته وي

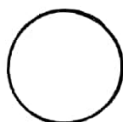

خمه مدام ڏ هو اکانو په رخ
بیم ڏ سپريانو ڏ دولای په مثال
خان راتنه ماء سپاره بي کوره ناهي

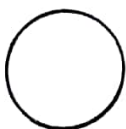

شونڊه ڇي رو رو ڏ ڇي شنه ڪٽي
اوزه پاه دي سوچ ڪٽي رگيريمه ڇي
دوه توري يو تڪي ڪٽي خائ ڇنگه شي

اوس به په دې کښې تاته خه وایمه
زار شاه ستاله سادگه شیرینې
منې زما اوخوبنه خپله کوي

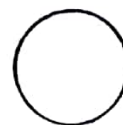

د برسنې کملې شیرینې زما
که په جبو کښې هم مېشته کې مدام
تور به دې پورې په لنده نه شي

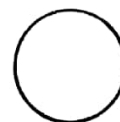

چې دې بهر کړو له دُرشله قدم
په مرگ حساب شوې شیرینې زما
خولې تاه توکلې لارې نه راجې بیا

دارې وهمه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلې وو رنگونه زما
خو که دې سترگې پټې کړې نه وې

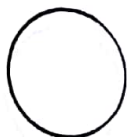

زه خو دنیا ته فرشته بنکارمه
بیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل مخې رایه ډاکه نه شي

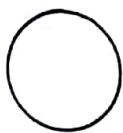

خه بې حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دې قتل توریالی د وطن
زه هنی مون باندي بېگم سره حم

د حقيقت دنيا کښې ژوند تېروم
په تسلو دلاسه کښم نه
زه د ځوانۍ د خوب تعبير غواړمه

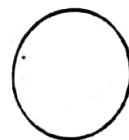

بلا ختلي دي په سر رقيب
خدائے شته چې نور ورته هېڅ نه وايي
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

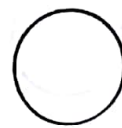

د مينې لار کښې چې ټيندک شمه زه
شيرينه اووايي په خود کښې اوسه
داسې د لوړې نه په دو ولي ي

وايي ځواني به مې په کور زړه کړم
خو بې ننگۍ ته غاړه نه بدمه زه
مخ به مې اوس کفن کښې هم نه وينې

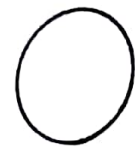

نن يوې بڼې خپل خاوند ته ويل
سختې بې حايه په وړو مډکوه
ته چې زلمه و ټابه څه نه کول

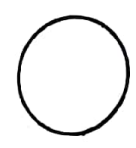

له سپينې بڼې دې حيا راځي خو
مډه وايه دا چې فرېسته يمه زه
ته څومره وران وي تاته ښه پته ده

دا قافلې دې په سفر کېږي اوسې
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وايي چې نن هغه سېلاب يوړله

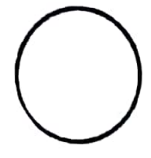

شیرینه وايي له تازار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

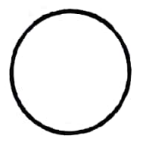

زمونږ نصیب زمونږ په لاس کېږي نه ده
وايي که اور ته موهم واچوي نو
د مشرانو وېسلي به منو

ماڅه غوښتلي وو او داڅه اوشو
نن مې له هرڅه نه باور پورته شو
چې مې د مړې گېډې چيچل اوليدل

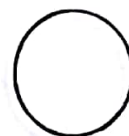

دلته انصاف د چيند خانو ټول د
پرېښودنه که داغ دې په لمن پرېوتې
سربله دې اوبايي لي که پوزه کوي

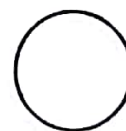

او وايي خپل عزت پخپل لاس کېږي د
چې شوکوي مانه زما لويې ته
نو ستا شمله به څنگه جگه ساتم

غوښتنې ستا ټولې بڼې داسې دي
لکه چې چرکه څوک په زور اونیسي
او ورته اووايي هاگی و اچوه

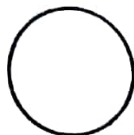

منم د مینې تقاضې منمه
قسم دي ما به هېڅ ویلي نه وو
خو واره چې خولې مین و اوخوړې

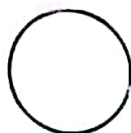

خوانه خوایي او د سپرلي مازیکس
داسې په یو بل کې غرق شوي وومون
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دي کار کېنې زمونږ کار نه لري
حد کېنې دي اوسې گنې بڼه به نه وي
مونږ خو په بیعه ځان له شر اخلو

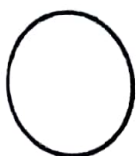

تېښته د ژوند له تقاضونه کوم
هر څه په سر سترگو منم شیریني
خو کوټې او یو کېنې ډوبېدل بڼه نه وي

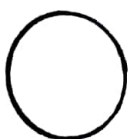

خدایه شته دشمن مي خوشحالېږي په څه
دا خو مي لويه د ژوندون کټه ده
چې محبت کېنې مي تاوان کړې دے

دوسره پوهېږي نه ماشومه ده لا
خان ترې بڼې ورک شي چې ما اوويښي
لا حادثو هوبڼياره کړې نه ده

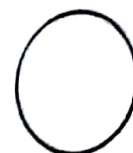

خوارس کلېزي پېغلي ماته وييل
پوهه په بخت ده په عرونو نه ده
تابه دا خپلې تجربې دهوکه کړې

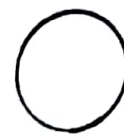

خوشحالېدم ورته بي حايه هې
چې دکيرېږي تېبتي مې اويدلي
پرې مې کړې نن خان له د برېتو خوکې

منم فرېبا دي خو صحرابڼې د ژوند
ستا خواني مرگ مكي مكي گوانبون
د محرومي احساس په شاتېبوي

خان پخپل زورباندي ژوند ته ساته
گڼې نوزه خو د قاتل اوښکه يم
ماله به خوکه په زړه کڼې خائ راگو

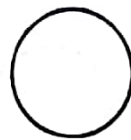

ژارې له سره لويته لرې کړې
وايي بهر له کوره شي مه کوه
گڼې نو خان حلالوم لاليه

شيء کڻي له کوره پښتني نه اوځي
مرگ دي روا دے خوځه خپل کاله ته
د نهر خاته نه مخکڻي خان رسوه

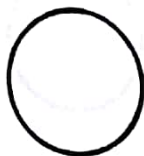

زما د زړه داغونه پرق اووهي
سپوږمې چې کور جوړ کړي نو ټوله شپه بيا
ما سره ستوري پټه پټوڼي کوي

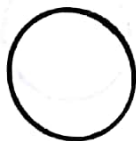

بي وفا نه يم خو شپږيني زما
د زانو سېل چې لا روان اووښم
زړه زما هسې په هوا غوندي شي

پدېږدوه څنگه په تا ملا وترم
وس چې دي اوسې بي خوندي نو ته
د خپل مېړه خبره هم نه مني

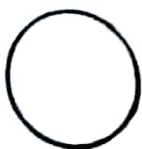

هرو قلم ترې راخستلې نه شم
ماشومه سازه کړي له خانه وايي
راله په لاس باندي گهرې جوړه کا

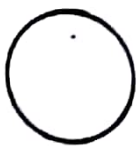

ددي خبرې په مطلب نه رسم
وايي چې ستانه زه اوزکاره شمه
بيا به څاروو ته بو تاوه کومه

مهرانه شوه دهره د پنتو پالنه
پلارې په موبن باندي جرگه کړې ده
نورې د شپې تياره کښې کور پرېښه ده

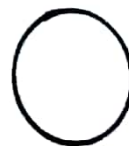

غله راختلي دي په کور، غلي شه
سوج ته مي پرېږده که خه لار راوځي
خلاص به له سره شو غوبل مه کوه

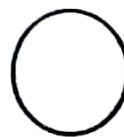

راوړي چې ماله پلوښې د سحر
شوک يې پلوقدرې هم اونته ويښي
کورته د شپې تياره کښې خان رسوي

خوچاته خه اوچاته خه بانه شي
د شلو ژرندو که راوځي وي خو
مېر شوي اخر د لوپښې پکي کښې

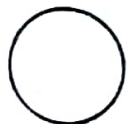

خلقو په ما بديگسايې کړي دي
ثابت که يوجرم هم نه شي په ما
زه به له دې کلي نه کډه کوم

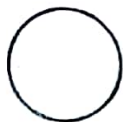

نوره مي هېڅ باندي پروا نشته خو
چې ستا تر دره مي در اورسوي
عقلونه زار شه له هغې ټيندکه

ادوایی نہ پوری کوم نکرینری
رانہ چی بل وطن تہ حی مینہ
نو سرہ لاسونہ دی بہ شرق اوگی

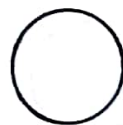

د پینتی کومہ ادا اویتایم
بہ کومہ ورج چی زہ پہ کورکینی نہیم
لہ آییئی نہ ہم سترونہ کوی

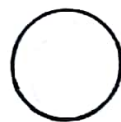

خوک ورتہ پورتہ ہم کتلے تھی
آچی سرتورہ را اوچی لہ کورہ
قول چاپپرچیل تھی لوپتہ لوپتہ

طوفان ی یونی جولی تہ دچا
وایی نور ویراندی می نظر نہ نگی
لاس رالہ راکپہ گنی غرقہ شومہ

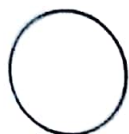

بہ ژوندکینی گتہ او تاوان خہ وی لا
پرین دہ چی غرق شومہ پروا نشخو
چی د وادک ارمان می اورژیدہ

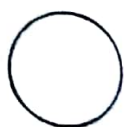

سور می نن پلار تہ بہ حیرت اووہل
خدای شتہ چی لورمو وادک کپہ دہ نو
اوس ہلو موہن کردہ مہلہ نہ راجی

د ښار ماحول درنه څادر لري کپو
ياد کړه جهاز چې به راپورته شونو
شوي به کوټي ته په يو دو دننه

وايي بي حايه طبعي مه کړه له ما
اوتپه دا تپي په سپوري گني
څوک به سپوا مانه خرابه نه وي

زه ئي له خان سره مېرلن کړمه نن
ما چې ترې اوکړلو تپوس د کمر
پېغلي انگن کني په خړپوسو شولې

سارپه سارپه اهو نه شله کوي
ستا د خواني تاو چې راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واورې بتان

زه څه تپوس کوم او ته څه واي
يوه خبره دي هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبن باندې سورلي کړې

خوښه دي خپله ده خو ياد اولسه
گډې به تل خاورې په سر بونډي
چې د خاوند سترگو کني خاورې نولې

ييم دُ تعبير دُ بلاگانو خوراک
په کوم فریب باندي دھوکہ کوټمان
ياران په بېلہ باندي پيا زگرځوي

دا بنه انصاف دے افرين شه په تا
يو خوا اوښان خلق په بېلہ وهي
بل خوا څوک گفټ قدرې کولے نشي

پردي وطن کښي ي زړه خورغوندي شو
له خانه ورکې بنايسته پېغلوکې
سافران درسته يادېښي که نه

منه داچي ستا د زور نه رسد
خوچي زما گريوان ته لاس اچوي
نو ستا شمله به شو کومه له تا

ستدگي په ما باندي بښي توري دي
کورته په ډېره موده پس راغله
په سرو جناو ي استقبال ماکوه

دومره زېږيل ييم د ژوند حادثو
اونه چي هر کورکښي مېوه اويښي
په ما د کانو بارانونه کښي

خبرې پټې پاتې کيږي کله
مېرمنې تاکه شونډې اوکندې
وايي خوشبو ستا د بدن رازونه

خولې راته وازې حادثې اونيسي
له کوره ورک شوچې نه کوره اوځو
مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

ما ورته وپل چې کله مه پرېږده خو
مې کېده نه ځکه تېر ما بنام ئې
د بنار په چوک کېږي خودکشي اوکړد

خاورې د پکنک په خوند پوټې شمه زه
ذره هم خپلاسي ته نه پرېږدي ما
شېرینه ماته مېلوکمان گموي

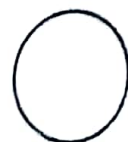

دا نه چې پوټې نه يم په سود او په زيان
خو چې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چټي پيې باز پرېږدمه

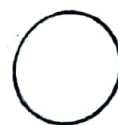

منزل ته گڼې مرحلې پاتې دي
لا د کښو ولونه مه پرانيزه
چرته تياره لار گڼې تيندک نه شمه

خدا ئے شتہ پہ خیلو کئی خہ پس پس کوی
خانونہ غلی کوی چي ما اوویني
خہ رازداری خوشته د مور او دلور

زہ چي د سیند چو تہ گورمه نو
راشی پہ سترگو می لاسونہ کیندی
وائی خہ اووایہ چي شوک یمہ زہ

بنہ روغ رمپ یم چي بھر یمہ زہ
کور تہ چي راشم نو بی حالہ شمہ
چا جو پ پہ ما بانندی تاویند کرے دے

دا حقیقت د چاند پہ خونہ دے
درنگ سپر لو پسی لندین و حکہ
مونن پہ صرا کئی اوپہ خور کرے دے

مونن بہ سپور می تہ وو پغوا ختای
افسوس خودا دے چي زمونہ دکور
درشل کہ او درین پی، دیوال پی یوخی

بگري پہ لچو کئی پہ خیال شرنگوہ
چي پہ سینہ کئی می غورنگ راشی نو
پہ دریادونو کئی کشتی لاهو شی

هَان چي دي ما باندي ناجانده كرو، نو
نور به سواله دي نه خه وایمه
بگري دي مات شه د پینزیو سره

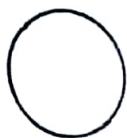

دي ستم به خه تعبير کوي خوک
بنا چي مي غرق کري نو شهرينه وایي
توبه توبه داسي به بيا نه کوم

چي هلو خلوکني د ژوند گيري شوي
د ميانو تينو کني شوده اوچ شولو
دا نو نده به چه چا پسي چي

غم زمونږ ټولې خوشحالي او خوږي
عسرونه او شو چي زمونږ وطن کني
ختي روژي شي خو اختر رانه شي

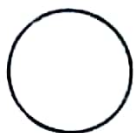

ورسره ډيري معجزې دي منم
خو زه د بکلونه ټپوس کومه
د زړه دا رنج علاج مي چاسره د

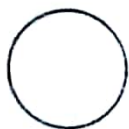

دا لپونه يوه پوښتنه کوي
ستاسو د بيار په ترکي فضا کني
خوک شته چي لاس کښي په سر د یتيم

ثوبه په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
خه چې ارمان د زړونو اورژو
څوک د اختر په ورځ روژه نه نیسي

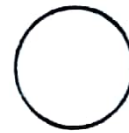

سأه راله دوبه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طبعي دچا نه اوکړم
دکهل سينه کښې هم دکافي زړه دے

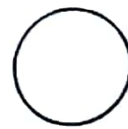

دخدائے نه اویرېنه ، غلے شه بس
سکڼې مابنام دے لارو نمر پر پوتنه
خوله به دي گوڼگله شي خبرې مه کوه

دومره خو حق شته په دي ښکلو زما
چې ئې په زړه پورې ښه کلک اونيسم
د بناستونو ، د جمال شاعر يم

دي کښې به رازخه وي پوهېن مه نه
په سمندر چې بارانونه کښې
او سوزي تندي نه زمونږ فصلونه

خاوري په سر باندي انبار شه په زما
وېنل ئې چوک کښې چا برېښې کړمه جوه
مور چې د لور له سره شال راښکلو

قد ي لوتېږي
او جينکې د کلي
ماتنه پښتېږي

غم ي لږ سپک شو
ما اړينې ته کتل
خاڼ رانده ورک شو

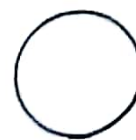

مخ ي بد رنگ شي
چې پيرې هوا اوکلي
اړينه رنگ شي

خوک ترې خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

اوبدي ماږه شو
خو ملکان د کلي
د لوبې مږه شو

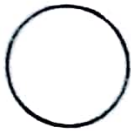

خسه چې وړاندې
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

ستا به تلوار وي
خو که د پلار وي نو هم
ژرنداه په وار وي

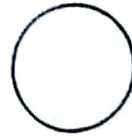

خوک وارخطا دي
راسته چې واي دروغ
وايم رښتيا دي

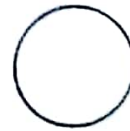

پېغلي چې پاسي
د ډېرو خولو نه ورته
لارې راځاښي

اور د سينو کښې
شپړينې مه ډوبېږه
په گوتې اوبو کښې

خان باندې تنگي
پشکال غرمه شوې
وه سپرلي رنگي

لوټې شو اخلاص کښې
اووايه پاتې شېه شو
د کله په لاس کښې

په ٽال ڇي ڄاڻي
ڄڻي زره ستري پڻي
اور ته ورداڻي

ڇي ڇي دي ٻنڪل ڪورم
خدا ٿي ته ڏهر ٿي سي
خاوري به ڪل ڪورم

نيت دي خراب ڏي
ڪڍي نو هر وڪڙ
ڪل ڏ ڪلاب ڏي

دا منڊو ٿري
په هر قدم شوخوري
ڏ خلقو ڇري

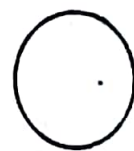

اور ڪڍي انگيستي
ستا تصويرونه ڪورم
خوب رانه ٿي

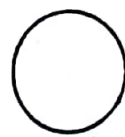

ڪور ته دي زرخي
ٿرنداه ڏ سوال پاه اوڀو
چرته ڪڍي ڪري

سَاه اوڻِي مانه
په کومه لار لِي ته
د زره درمانه

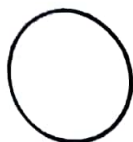

منزل دي ورک شي
په ٽوله لار چي سرے
له بنهي سڀک شي

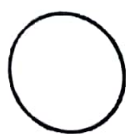

جنگونه کپري
په تويو دو د وينو
تندے ماتپري

ويني به تل شي
چي دا بناريان هپشه
پي د بوتل شي

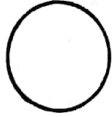
نمر چي پرپوئي
ستا له گربوان نه زما
لاسونه اوڻي

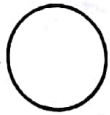
بل په ما اور دے
د اونکو دوو خاڻکو کني
ني حده زور دے

۱۰۳

یو خوب او خیال دے
کارغه زده کرے کله
د زړې چال دے

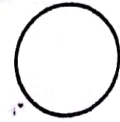
داڅه ناتار دے
اوس هر یو کور د کلي
د بنار بازار دے

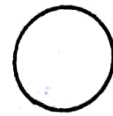
زړه مې غرقاب شو
د اوښکو یو څاڅکې هم
ماته دریاب شو

۱۰۲

دردونه زیات شي
زړه مې په واک کېښته دے
سربه مې مات شي

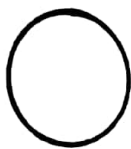

بارانے ورېښي
په زړونو اور بيلوي
ويښي خټکېښي

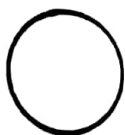

سپړلي پچي لار شي
هر څوک په غم اخته کړي
کلي وېجاړ شي

شماری بس ستوری
د شپې راپاسوي ما
کار راله گوري

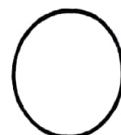

کيننه کم بختي
څوک دې ميراته نکړي
د چلو لبتې

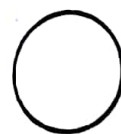

ستدرې واځي
را ټول دې نه کرمه زه
مر شومه هاي

خوشه فنکار ي
د پېغلو بت سازوي
هسي اوزکار ي

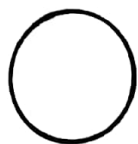

غرق شوې لاري
خوراک او څنک چي کوي
اوس په ولاړي

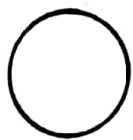

هسي به ونه شي
چي ترې اوبه نه اوځي
کوي به شنه شي

ڪور مِ زپه تڱ شي
چي نيمه شپه حجره ڪنبي
د بنگرو شرنگ شي

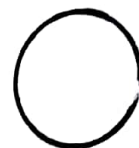

اوس هسي ٿاري
نه راجي خولي ته بهرتا
توڪي لاري

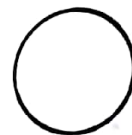

دا حه قيامت دے
خواني دي شوخه ده او
تصوير دي نت دے

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

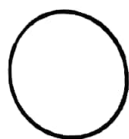

اوواي پوء شوي
ته چي مين شوي په ما
لاري توے شوي

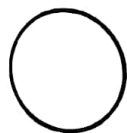

تیکاله غواري
لمبه چي نڪرم تنور
چي مِ ٿاري

واڻي ڪوڪو ۾
راته پڇڙي ٽپي
زه هائڪو ۾

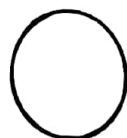

قصه خاني ڪڍي
بڪاري ڪاڙو مڃونه
په آڻي ڪڍي

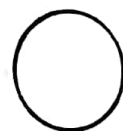

۾ په وسواس ڪڍي
ڪلونه مڙوي نه شي
د ڇا په لاس ڪڍي

خوشه دستور شو
پانڀه ڇي ستا زيڙه شوه
نو مڃ دي سور شو

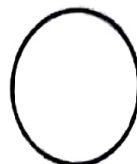

ڪور ڪڍي تنها ۾
اوس به د زهه زخمونه
ڇا ته زه بنايم

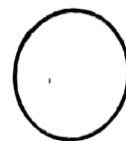

ڙوندڙه رنگين شي
ورڙهي تبتي په سا
اسان به شين شي

ستا چي ٻنڪالو شي
دُڙهه درزا تڙهه شي
هجو ٻه رو شي

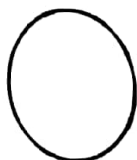

هي زما سپورے
واي هر شه منم خو
راته به گوري

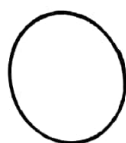

ژوند خومره تريخ دے
ذهن اوده دے په خوب
او زره مي ويخ دے

راته جغتېږي
واي يخني ډېره ده
واوري ورېږي

سم له ماښامه
شفق شفق خوره شوه
يو گل انډامه

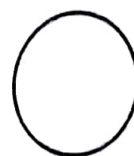

زما حيا ده
منم چي نور ستاده خو
بنجه زما ده

پندرونه نغبتی

پیغلی را اووتلی

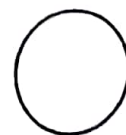
له کوره تبتی

بنکاره به غلاشی

تاته چی گورمه زه

وار می خطا شی

نپرونه درزبپی

چی آینی جوربپی

کافی ماتبپی

ژوند می رنگین شو

راکبپی مستی راغلاپی

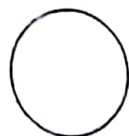
سرچی می سپین شو

اوبه دی زور شه

چی ماتوی حدونه

خه نخ دی تورشه

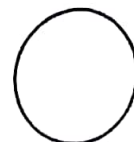

سرکه می سپین ده

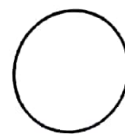
به هنج هم نه پوهبپی

سودم ته شین ده

د کلي خلق شه برانده خون ددي
خداي شته مري تاه به دي لاس پرېو
چي د هتيانو غلا په تپته کوي

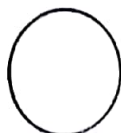

اووايي ټول د اکيچن کسه دس
ايکو ته هسي خوشحالېږي خله
خوک لېوني نه دي چي تا يادوي

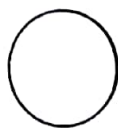

زړه غوڅوي د اوازونو فرېب
چي ميانو نه نغې هېرې شوي
نو په پنجر وکښي ئې مارغان بندي کړل

شومره سنگينه حادثه ده د ژوند
خپتي مو اوخوړې جذبې د وفا
يو بل تاه اوس د مينې خط نه يکو

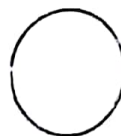

د خپل بنايست له زوره نه دي خبر
دراز قامته ، جادوگري پېغلي
ډېر مې کچه کړي چي منتر پخوي

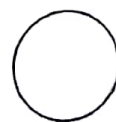

شېريني تاسره له دغې ويري
واده تاه غاړه اغودله نه شم
زما به تاسره کوښښ ماته شي

دا کتپه و نه په نظر کښې لسه
زه به له خپله کوره ورک نه ومه
که هره لاره د منزل لاره وه

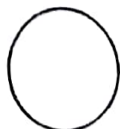

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وپل
بیا به د خپل طبعې له ماته کوي
چې زور سړي ته مې په زور وادوي

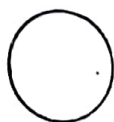

چې مزدوري په کومه ورځ اونه کړي
بچي مې ټوله شپه د لوبې ژاړې
د مزدورانو ورځ دې نه نماځي شوک

داسې ښاغلي هم ليدلي دي ما
ځانونه لوتې کړي په ادا د دې
او خپلو بڼو له جامه نه کوي

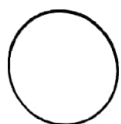

چې مې زما ديدن لاياد شي که
بله قه او خپري په سر غره کښې
زد کونتر و سپل را والوخوي

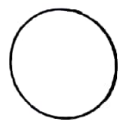

ناساڼي کړ که کړي نيازينه واي
د زړه په سر مې په ټوپک اولد
خو چرغکې په لاس کښې مه رانيسد

بي حايه ما سره ايرى مه وهه
همه بس همه وي كه هر شه واي
نه د چالور وي او نه خور وي دچا

د پيتنو پغلو تافي نشته ده
چي خوك ي او نه كړي تپوس نو خپله
ملا ب ملا ب خواني په كور زړه كړي

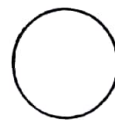

د ستومانى زيبگي ي خولې نه وتل
چي ستره مه شه ورته ما ووېل
د بونى شونډې يو پ او نيوي

د زړه درزا ي په اختيار كښي نه ده
بنار كښي جوړ او شوله د هم چا و نه
د كور تمبه دې په يو درز لري شوه

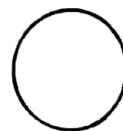

يوسمه چرته د ارمان جنازه
تا چي د كور ورونه بند كړل په ما
ماله به خوك په زړه كښي خا راکوي

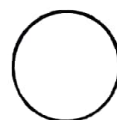

يوه جگړه كښي زمونږ د كلي
خلغو را ټكل د اديرې حدونه
تول بيا د يو د بل په حد كښي مړه شو

پنځله چې مانه انځورويو اخلي
ساه په سكيندو شي خه په گرانوئي
ستاسوڅه خيال دے د واده باره كني

په چاپېرچل كني خرابه دومره دي
په كومه وړخ چې پري سغتي اونكړم
وبم كه په خپله بڼه ظلم كوم

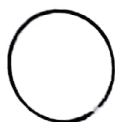

سرې قربان كړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوتي به څوك په درمال كني كوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج لي
خوري وري زلفي خوري وري كا
چې انتظار څوك د سحر نه كوي

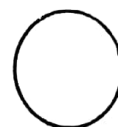

داسې خچور كړم از مېشتونو د ژوند
شېريني ستا خانه بدوش يادونه
اوس د زړه دشته كني پراو نه كوي

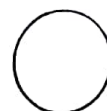

الله دي خبر او كړي په صدرچوك كني
كاري گليا دي اشارې ماتوي
او هسپان خپلو كني كپ لگوي

جرم دچا 'سزا دچا لوييه ده
يو د پوليس له سترگو خان ساتي او
بل په يوه پيسه قانون خرشوي

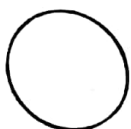

سپک راته مه گوري که غز نه کوو
گنې خوبونه به مو هم کړو حرام
مونه دچا ميراث خواره خونه يو

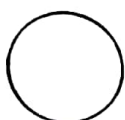

زړه ي غلبل، زلفي ي تار په تار وي
وېل ي زه وېره ي خونده يم
گنې نوته هم هېرېدې شي له چا

شېريني اوباسه زکوٰة دحسن
د افتونه نازلېني حکه
چې په وطن کني شوک خبراتنه کوي

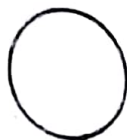

سر به بي حايه درله شه خوبوم
د پېتنوله هونيارى نه لوگي
کورونه وران کړي چې حجرې سازوي

په خه پوهېني نه ماشومه ي لا
دروغ رېنتيا به دي بنکاره هله شي
کله چې ستا خواني مېوه اونيسي

چې څه بلا يې ته يې حله جيني
زما د زړه د قيامتونو دروا
خدا بگو دکاني بت کني ساه راوي

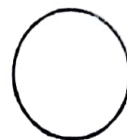

بيې د سرو سپينو خزانه شپري
درتاه خراب د چا نيتونه نه شي
کشي را اوسپه ماران پرايزه

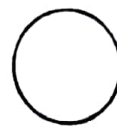

دا نظر وته به تيندک خوري ضرور
ستاسو د بيار کزو وېر لارو کني
وه کلا لى سم کړ خېدلې شي څوک

لاس راله مه راوړه ناداني جيني
بلا گرمي ده په وجود کني زما
پام چې پتري چرتو لمبه اونگري

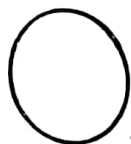

دېر تور زنان به داسې هم اوويني
چې يې سرگند شي دکناه رازونه
نور زر په خپله بڼه تور پوري کړي

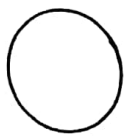

شپرينه اوواي په دېره مينه
چرتو خو لار غلطو لاديه
ويرېم لار چرتو غلطه نه کړم

شهرينه او وائي قربان شم له تا
غزل غزا مي راخوريني به زړه
ستا هايكو رانه تپي هپي کړي

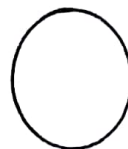

دوه ورځي ژوند دے تاته بنه پته ده
زړه ته راجخته شه د ناز مېرمني
سرکشي پر بنده د شيطان مې منده

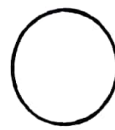

زما له خانه دومره طبع نه وه
خو چې قدم بدم د کالچ جينکي
را ته به لارو کني شيندي کلونه

د ژوند د حسن ننداري خه کوو
درانه پنلا ونه مو پراته دي به سر
کاله ته خو که چرته ملا نغه کړو

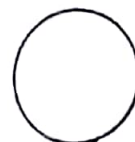

پر بنده چې پغلې جي پاه خپله لاره
چپه ئي مه گني ستومانه به شي
توري پچو دي که راپاري شولي

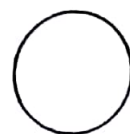

وايم جي تولي ستوماني به اوځي
خو ولي دا ارمان مي اونه رږي
کورته چې راشه نولا ستره شم

زۀ ئي له سترگو لگيدو اووېستم
ماله قسم راكړي چې غين مه كوه
او خپله ټول كله خبر كړي په هان

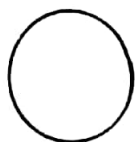

شكر دے سترگي زما اوږي نه دي
غريب سرے يم خو كل شاكې زما
د چا عشونو ته پسخېن مه نه

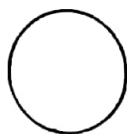

گن تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ كلي كېني
د سپو غيا شي، هكمامه جوړه شي

د حېرانتيا خبره ولي نه ده
غو ټوي چې كل شي په قيامت كېي د ژوند
هان راته وېر خدا لگوي بېكه بنكاره شي

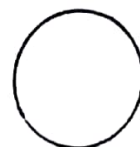

زنه مې اونيسي، سلگو كېني وايي
خلق خو خلقو باندي چل زده كوي
كور نه په نيمه شپه بهر مه اخځه

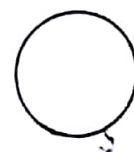

سیند ته کلونه ورگنډار کړي وايي
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه ميني کتابي ميني دي

چي د ياران شېبې رانکې شي کله،
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چي اوبو اوږي وو

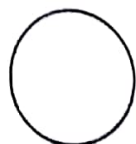

د انتظار هم خه حدونه شته دے
چي تر قيامته وي ولاړ دغسي
بيا عجيبو خلق قطار ماتوي

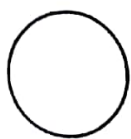

وي د بنايت د بني شمشاد حيني
چي خان دي نه پېرندۀ بڼکاري هسي
لکه په گنډو کيني چي اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوگه نه و ستا
شېريني ما په اسمانونو غوښتي
خه او کړم خدائے راله په زمکه را کړي

اول دي خان کني دومره توان را ولي
چي په خندا کړي قيامتونه د ژوند
په غلي دي تا سره سيالي نه کوي

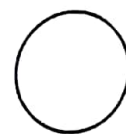

توي ويستي يو نوکر وپل ي
کور کني چي صېب نه وي بي بي ظالمه
چېر ناروا کارونه اخلي له ما

هر څوڪ چې څه اوکري، ربيبي هغه
لار کښي کښنه مه خپله لار اخله
ستا پخيل کور کښي هم تور سرې شته د

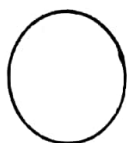

تاوده، ساړه که دي د ژوند اويدل
پېغلي مستي به درنه ټولې اوځي
بيا به په تا باندې غوټه راشي

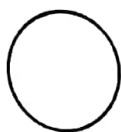

سترگي له دغې ويږي نه پراڼيزم
زما د زړه په رنگي ټټو اوناه چوي
ته چې شپږيني پوکڼي پرسوي

زغم به کوي چېر که حالات شي خراب
لاس چې د ورور مري ته وان چوي
د کور انگن کښي څوڪ دېوال نه وهي

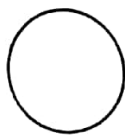

سمه شه بنجي په خپل حد کښي اوسه
زه د ټول کلي نه نفرت ورکوم
ته راته کور کښي دېوالونه وهي

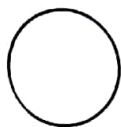

واورئ زما که ئي مني او که نه
که لږ مو هم سست کړو په بنغو پړي
بيا به ترې گڼي او بڼي چوپړ وي

شهريني زره دے ترم شوه نده
نماشي اوبسكي عبث تويوي
کانهي اويو کني وراسته کني کله

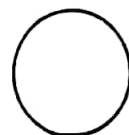

شنه چي مي شونده شي د قام د ورو
کله د چرگو د بچو بعري شي
اونخلي خپلو کني هيران بيلوي

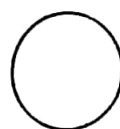

بن انتظار د عرومي ئي اوکړه
ترخو چي چرکه کورکه شوې نه وي
نو په هاگو باندي بچي نه کني

زرونو کني اور د ميني بل کړي گني
بي حسني دومره په ماحول خوره ده
سم پکني خدا بگو واوره کني سره

راقه ستا ياد داسي سرور راكوي
کله د ژمي په واورينه شپه کني
شوگ په کمره کني انگي تي بله کړي

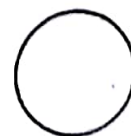

پهغلي د بنار پارک کني راټولي وي نن
وېل ئي راغله يوويشتمه صدي
ئې چي د کور درشلي اوغورخوؤ

د قام تور سرې دې سر تورې نه شي
تازه تازه غومپق غومپق پېغاي اوس
گړې غبرات پسي ' د اكي غورخوي

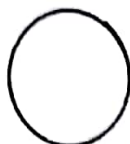

فتنه فساد به ترې جور پېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د گوه چاري مزدوري هم اونيسي

مات شي بچي د مصور قلمه
زما د خيال د شهزادگي رنگونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو وړي دي

لاړه شلمه مدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کبې هاغه رنگي
خلاق د غار نه راوتلي نه دي

وېل ي راغله يوويشتمه صدي
دې کبې کوڅه کبې يو ملنگ چغه کړې
سحر را اوسه خته شپه تېره شوه

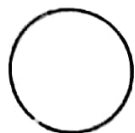

تا به وېل چې سره ژوندي ستايمه
خو داسې کوي مجبوري دې وي نن
فرېم نه چې تا زما تصوير لري کړو

او مینه دا خاطر دی جمع لسه
ماله پیه شاه سترگو کنبی چتی راگو
ستا پیه کسار کنبی خو اوس پینه

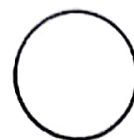

ورتاه می اووی حیث شاه دے ستا
وہل می خواہم چتی برینہ نہ شی شوک
پرتوغا نیسونه جوہوم لالیہ

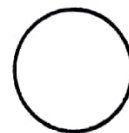

پنگلوکی ناوی خیل خاوندتہ وہل
ہر شاہ چتی کہنی دابندی نہ منم
زہ خو شاہ ستا لاسوتہ ناستہ نہ یم

شہ او شوخبر دے کہ می پشرفی نہ
مانہ دی ہا غاہ ورچی ہیری نہ دی
چی پیه خشک بے می اودہ پرتاہ وی

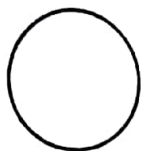

دہرہ کم عقلہ می زما بسونی
اوس دچا خولی خو شوک گنہ می نہ شی
زما پیه سر پیا سرہ شر ماہ کوہ

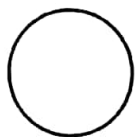

مونز پیه جامو کنبی نہ خائین و پدی
چی دا دہ راغلاہ یو ویشتمہ صدی
کور کہ سو وران شو نو پروا د خہ دہ

سکله اودر سڀني د ننگهت قافلې
نله د کهل وږمه وږمه خوږېږنې
خوږيوڼه وينم تعبيس وناه وېشم

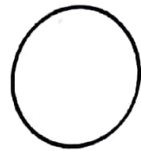

ټوله د زر او زور خيره ده اوس
ستاسو مخونه په چانه شوکوم
خوک د جرگو هډو پروا نه کوي

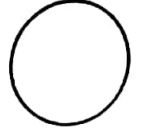

د نوي نسل خومره لوه زړونه دي
د پلار نيکه هډونه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې اودروي

زړه مې ټق اوچوي چې مېچن کس خوي
شپږيني خبر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږه دا نېستې غوڅې کړي

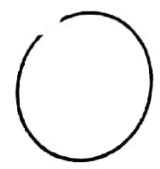

جذبه جذبه دي د ساحل خوږونه
غوڅنگ غوڅنگ بڼې د شپې خوږي ده
سپوږمې په دې کښې هم سترونه کوي

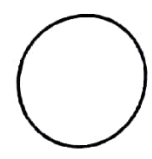

د شپې لوفان چې شي راخوږ په زمکه
زه د بې خونده اورکو له غمده
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

زوم خپلې خواخې ته څرگنده کړله
بيا به زمانه هم گيلې نه کوي
لور دې مدام ماسره ژبه کوي

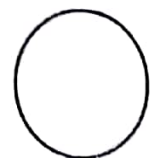

لږه سر تيزه ده بدخويه توده
که دغه يو عيب تر بنده هم اووتو
نوره قسم دے ډېره ښه جينی ده

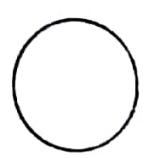

ته هم په پوزه باندي نه پرېږدي چې
زه هم د هائي بللې پرېش مريض يم
زمونږ د دواړو گذاره گرانه ده

د نمر پيتاوي ته لا ناست نه يه
چې څوک تمبه زمونږ د کور اووهي
اوواني ، خان وبل چې ښکاره به خو

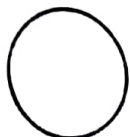

خدائے شته که غم وي که بنادي د کلي
واغوندي پېغلي د رښمينو لباس
په ما د اوسپنو نيني او چچي

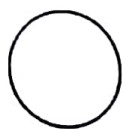

په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کره د خدائے نه لږه ويره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونته وهي

دې کښې څوک لاره د منزل اوسوي
گوره څنگل کښې بيا په نيمه شپه کښې
د اورکو قافله لوتې کړله چا

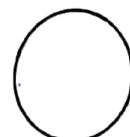

موښ ځکه سر باندي خپې گرځوؤ
چې د صحرا شپه يې باوره شپه وي
پېرقي د بجای شي د باران شپه شي

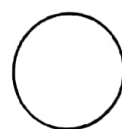

باران شپې شپې وربړي مگر
اورونه بل دي د نختر په اونو
بيا چرته تندر په څنگل پرېوتنه

زړه به اخر څنگه زما شي په ځان
سر کله او خورم کله نيم پاتې شم
سپوږمې په يو مقام ولاړه نه وي

څه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې يو ساعت يوازې کېږمه نو
زه په خپل ځان هم بدگمانه شم

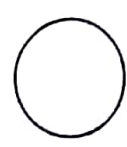

نيکاري چې خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نيم نيم پاتې کېږمه نه
او لا مېوه مې هم نيولې نه ده

داسې که، شاخکې شاخکې کپړې کپړې
دا تندغرت زړه مې اور اوند کړې
شابه شېبې شېبې رااوورېده

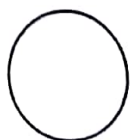

دخدای کارونو کبې شوکغه اووایی
ماچې ئې طبعې د خورې و کولې
د کرېلې نه هم ترخه اوخته

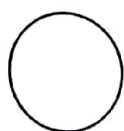

بسه په هر بنکلي مین شېرینې
واړه رنگونه چې راټول شي په حاکم
ترېنه د نمر سپینه رنجا جوړه شي

بیا چرتاه پېغلي ستومانې اوباسې
گنې نو داسې چرتاه شوې نه وو
د کور غنچې اود چينار اونوکبې

وايي جولى بدې ترخوخالي وي
کله ونه نه کبې انکې کبې زما
ما چرتاه شاړکوهي ته اوغورخوه

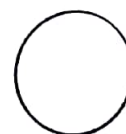

زما ترپا ئې د زړه تاو کموي
د پشکال خوب چې سپوا شي کله
پېغلي خاري د بارانونو لارې

اوسپاري خلق سرو ليو ته د ژوند
راشې بيا يو ساعت له نه اودرېښي
ښکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

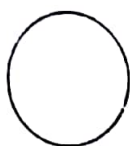

له جنگه ورستو ئې پخلا کړم پدې
سر مې ماتېږي لېونه نه شمه
يوه د سپرین کولې خو راکړه کنه

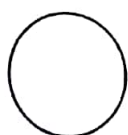

پنځلوکې هر قدم په خيال اخله
ستا چې له سره لويته پرېوته
راله بجایو سخته چټکه راکړله

ښه سمه دمه وي کارونه کيږي
خو د شهلا زړه کېږي خه غلا ده ضرور
ساک ترې سيلی يوښي چې ما اووښي

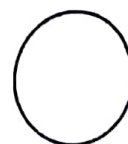

د زړه درزا راله په خاڼې اودروي
ټک ټک چې اورم دگريال، شپږيږي
وايم که ما باندي څوک جزې کوي

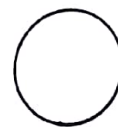

کښې او اوزونه مې سنگسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مری غلې شو
پنځلې چې خپو کېږي گوگلر وکان او ترې

هسي بي حايه اوس قرياد مه كوه
ستا د سينوغوتي هوارې خه شي
پي چي ماشوم له د فيهر ورکوي

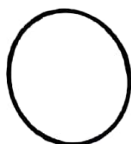

راله حلوا د ناشستي پنجه کړي
بيا راشي غوړ کښي راته پټ اووايي
د سرو ننگي راله جوړه اوکله نه

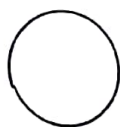

سم له ماشامه چرانغونه وژني
په تا کښي خه ناخه تياره خوشته د
خداي شته له ما سره دي بيا ويره کړه

خني کارونه د چاوس کښي نه وي
هر خه کېد شي لېوني خو کله
هملونه کښي د انحر اونو کښي

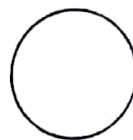

تابيا کومه د يو نوي سفر
اوس به په دي باندي خه زړه خوړ چي
د خوب تعبير مي اپوتنه اوخته

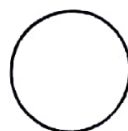

اوبکي مي سترگونه روايي نه دي
دا خو د کلي د گودر په غاړه
قطار قطار پښلي تېلونه کوي

رب ي ژوندي لره خو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوږي
کلي اباد شو مقبرې وړانې شوي

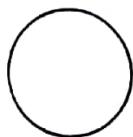

د زړه زخمونه چاته بنایمه نه
پکښې ې شمېره حادثې دي د ژوند
زه د سپرلو رنگونه ستایمه نه

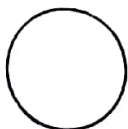

راوړي له ځان سره بهار اوږونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اوږونه

مړم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
نیکلي د هر چا سره لار اخلي

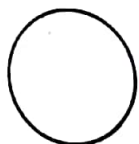

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه یادوم
ټول تعبیرونه رانه خوب اوخوړل

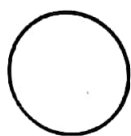

چې زمانه ټوله په خوب اوډه شي
ترینه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاړه رهت کښې څوک دېره دي

شہرینہ گونجی پہ تندی راوی
واٹی ربتیا ربتیا خبرہ کوه
ستا د جامو استری پہ خدہ ماتہ شوه

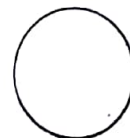

بی شماره داسی رنخوران شته دے چي
تمیز د جنس او د جمال نه کوي
اوواي قول خوندونه يو رنگي دي

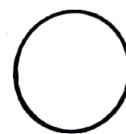

ستا د بنایست د فرپونونه زار
خو لب مي پرینده چي خان اوپترنم
ما د بودی په قال کني مه خانگوه

زما تصویر تہ یی ژرل و پل یی
پہی د مرغی می درله هم راوی وو
اے د انگر کله چي چرتہ به یی

شہ زورور دي مشران د کلي
چي د لمن داغ تہ مي گوتي نيسي
او نېغہ لار راتہ بشودلے نه شي

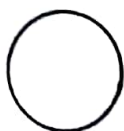

مر نه شم خائے راکپه د زپه پکوري کني
تاوده ساپه که د ژوند ما اووهي
زما بيه ريل نمونيا شي سگلي

بې د نازونو لوانې شېرینې
خان چاله ورنه کړې په لاس
کې رڼگونه به دې ټول والوې

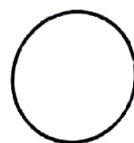

واي کيای دې په سر سترگو منم
مانه بیا دې غلې شوې دې
خو لاس چې مات شي خپې غاړې لږې

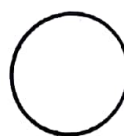

میاندي په داسې پښتو بورې شه
پاسې پردې تورسري او تختوي
بیا یې د خوښو شوک تپوس نه کوي

خپلو همخولو ته شېرینه وايي
سرتو یې خبر شه خوباورې شي
رغېږي نه د پشکال لېوني

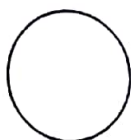

پوزه دې پرې نه کړې د قام لېونې
درنه په لاره تېرېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

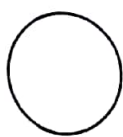

پېغلو وېل مونږ ته گناه نشته دے
چې د خپل کور ورونه بند شي په چا
نو خامخا چا سره لار اخلي

تڀنڀتاه له خپله خانہ خله کوه
پر بنده د سر سپوري دي مه ورکوه
خدائے شته دکور اوڼي خوک نه پرکوي

زمکه به ولي په ما تنگه نه وي
چي ستا چينار چينار خواني شيريني
تل د اسمان سره خبري کوي

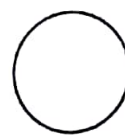

داسي بي واره مي ساکاني نه وي
خو چي کلونه نارنجان اويسي
بيا مي سږني ستاد بدن خوشبوني

ددي خبري خه جواز خو به وي
خدائے شته چي چا د چانه غلا کړيد
د باز د جالي نه تپوس الوچي

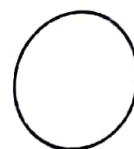

خدائے شته خبره به صفا کومه
دا خو بښي بي انصافي ده کنه
اوس چي د ورور تېلوکني خو بندي سوزي

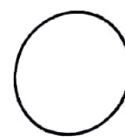

کورکني ساتل مرغ زرين بڼه نه وي
هڅچ بيا له خپله خانہ نه شي خبر
بڼچي راپاسي خاوندان قتلوي

زُه دِي لَه مَخَه تَبَر بَدَلِي نَه شَم
هَر شَخَه تَه سَتَا لَه پَارَه غَارَه بَزْدَمَه
بِس كَنَه لَار رَا بَانْدِي مَه جَوْرَوَه

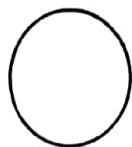

پَه مَرُو حَسَاب دِي تَمَا شَكِير دُ حَسَن
سَتَا دَ نَظَر تَاوُ يَ چِي اَوو هِي نَو
دُ كِي كَدَانَو اَوِي چِي اَوِي سِي

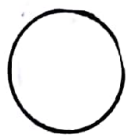

سَتَا نَر مَبْدَو رَا كَنِي سَغِي رَاو سَتَه
چِي لَا رَوَانِي دِي شَوِي اَوِي كِي پَه مَج
كَافِي اَوِيو شَو اَو اَوِيو كَانِي شَوِي

پَه شَه نَاتَر سِي اَوِي بَدَلِي يَمَه
وَانِي كَه بِل چَاتَه دِي اَو كَاتَه نَو
سَتَا كِي پَرِي كَنِي بَه اَو بَه اَو حَكَمَه

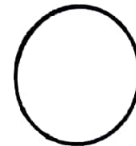

خَو يَمَه دِي خِي لَه دَه خَو يَاد اَو لَرَه
چِي جِيو اَر كَرُو سَرَه مِي نَه كَوِي
نَو خِي لَ عَزَت بَه هَم پَه دَاوُ لَكُوِي

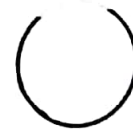

مِي نَه كَوُو خَو مِي نَه پِي شَر نَو نَه
تَه دَهْوَا پَه اَس سَوْرَه اَلْوَجِي
اَو حَانَ لَه بَر مَه غَوْر حَو لَه دَه مَا

بره دستورو او سپوږمې وطن کښې
مینه د مارخپه ده شپږینې زما
لڼه په خیال گډه سر توره نه شي

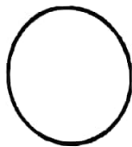

او وایي گرانه! پښتانه پغلده یم
یو د ناموس سودا مې ماکوه نو
هرڅه به ستاله سره زار کړمه زه

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زه
خبره وروې شپېلې کښې وایي
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

او وایي ژوند دې شوکیر و او خور و
په نیمه شپه چې اوبه خور له مې نو
خدا لیکو زما له زړه نه اور پورته شي

سترگې به خاورې د پښلوکو ور شي
د شپې په هر پار کښې چرکان پاسي او
څانگو نه پرېق وهي بانگونه وایي

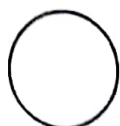

بنکل مې لاسونه کړي ژړا کښې وایي
ته چې زما گناه په سر اخلي
دغه نیکی به دې مدام یادوم

شهرين ياي او شاه شواري بيد د مياني
باران گاه لري چرتاه اوورين يي
نو هوا گاهي سو د چم يغي شاي

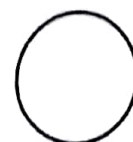

پنهندي بنجي خپل خاوند ته اووېل
گردانه ! که ماله دي پتلون راورو نو
په دوه ميله ټوپک به خان اوولم

درته واده بنجي شه اووېسته
جوړي خاوند دي زوروا اوخته
تا خو د بوتي نه بلاغوبتله

رب دي په دي خبره ما شه نيسي
پنغاي د بنار داسي پيکه پيکه دي
لکه چي خوند تر بنه اويو اورې وي

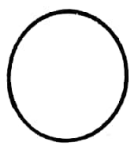

منم خبري زما عادت نه دے خو
چي پنهندي پکني لغري گري
اور دي د صدر په بازار پوري شي

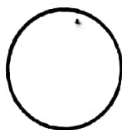

نور به عذاب شاه ناز لپني په موبن
پکني تور سري چي سر توري نه شي
بيا ي په بنار کني څوک عزت نه کوي

واڻي له لور او خور ٽپوس کوي ٽوڪ
کوي چي هر ڇهه کوي ستاسو خونبه
زه ڏ ڀردي ڀرڻ خٽله يمه

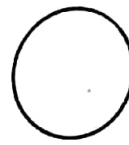

ماتڀري کان ٿي تل ڀه کافي باندې
زه جاري ڪي چاته وهل نه شم
ورکڀي مانه ڏي ڀرڻ له لتي

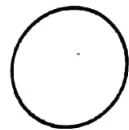

زور ڀي ڀه هائے ڏے خو غور ڇنگ نه ڪوم
گني ڀه ما باندې ڏ ڀنار مڀرمنو
نن ڏ گڏو انو غو ٽي هم اوخوري

يوه سڀڻي تجر به ڀي اوشوه
اوس ڀه ڪم اصلو اعتبار نه ڪوم
خاوره ڏ لوڪ ڀرڻ نه اخلمه زه

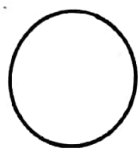

ستا ڏ اوڀرو زلفو بلا واخلمه
ڏ ژوند طوفان کڻي ڀه چا ملا مه تڙه
مار هم ڀردي لاس باندې نه وڙي ٽوڪ

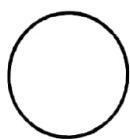

ڏ ڪت له عظمتونو نه زار
چي ڏ زامنو ڀي وڏونه جوڙ شي
مياندي ڀه سپين سر گڏو کافي کوي

شهريني دوده فاوژکاره يي خو
ته چي له خان سره يوازي شي نو
دا خواني مرگ درته ياديني که نه

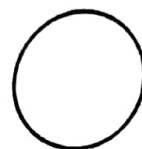

د زوراور اوبه په لوره خبري
آ چي بدخويه يادیده کلي کني
د خپو تلي ي هم هغه نيکلوي

رب دي ژوندي لره خودوب دي کپه
زه به چکر کني خامخا راتلمه
راته چي ملاره ته په اوبو کني وي ته

خداي شته هيمپا ته ملامته نه يم
لوږو او تندو که وژلم نوهم
چرته ي لاس چاته نيولنه دس

اوس به د خان خه ضفاي کومه
حکه بلاخراب سره شومه زه
شهريني تا سره ي نينه کړي وو

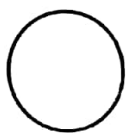

خدا بگو په خوند پسي د ژوند پرانده شو
اے د خواني د تقاضو سپريده
زمونږه کلي ته به راشي که نه

چي خه ڪري هغه به ربي مدام
پکڻي نيلا چرتاه ناموسي دي نه شي
پر دو پتو کڻي ڪروندي مه ڪوه

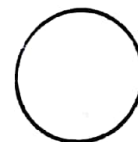

يو شاخڪي وينه را کڻي پاڻي نه شوه
توري شپلي چي ڪله ما اوليدي
زما د خيولاسو نه دم اووته

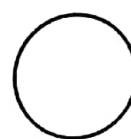

اوخاندي غور کڻي راته اوواڻي پي
تاته به خان قلقلخان بڪاري خو
خلق به تا پي ملندي ڪوي

ورسره سڀل له د سيند ونونه ڪم
هسي ترې هم زړه صبرو له نه شم
او د مهي غوڻساه بلا ڪرمه وي

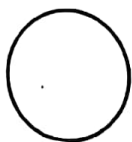

سرتوره مه شي خود ناز مڀمڀي
داسي طوفان راپورته سوه دے چي
په سینه ورڃ خلقونه لار ورکوي

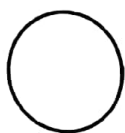

چرتاه له دغي غمه مڀ نه شمه
خان باندي ژوند خاوري اڀي ڪري عبث
په جيڪوهرو خواني رانه شي

منم چي گنجي محرومي مو دي خو
کله زمونږه هيروشيما نه ده
چي د سپرلو پکښې وږي شنډې شي

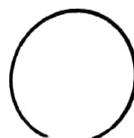

مينه اوباسي له زړگو نه ويرې
اوس که اوبسان ساتي شپږيني زما
نو دروازي دي دکور ټيټې نه شي

اخريه مرشم که دا حال وي زما
هيټکي مي يو ساعت له نه اودرېږي
آ پونځي مي هېشه يادوي

اووايي ټولي د قمت لوبې دي
خلق گليادي سنډرکان لوشي او
زمونږه لنگي مېني پي نه کوي

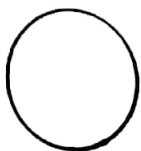

وايي ترڅو پورې به زغم ټيټم
زه درته کور کښې لغږې کومه
خي په کوڅو کښې لوږغې کوي ته

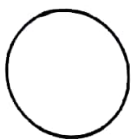

کم عقلي هسي پرېشانه ئي ته
د محبت غسونه بوجه خونه وي
سترگي بڼو باندي درنږي کله

وار چي خطا نه کړې سينه لويه کړه
خومره خعلي ورته اوغورخېږي
خو پليستينې نه روانې اوبه

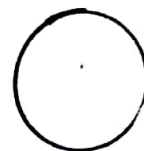

د ژوند له هر ازمنبت نه تېښته کوي
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مه ويره

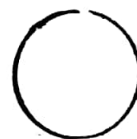

ستا په فرېب کېږي څنگه راشه زه
زما د ژوند غرمو کېږي سرسپين شواو
ته لا د نوي پشکال مگيدو ئې

تت چې دې نه شي د بنايست رنگونه
هان زه د مرگ پختو ته نيمه خو
لکه د سوي لاس به تا ساته

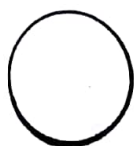

اووايي ټول د اکسين کې دے
هيټکو ته هسې خوشحالېږي خله
څوک لېوني نه دي چې تا يادوي

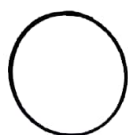

دومره بلا خولي راته وازې شي چې
په ډېره تېره کېږي هم هيڅ نه راشه
د کوهي خټه په کوهي اولگي

زما د زړه درزا بي حايه نه ده
ستا په وفا باندي شکمن نه يم
خو مطلبي په خټه اور لگوي

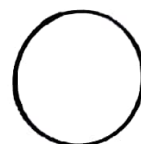

رب دې دروغ کړي خو ويرېنه زه
زما احساس داسې شکن غوندي شو
چوړ په دې کلي کښې چيني اوچې شوي

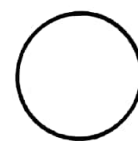

وېلې رې دې پکښې خبر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاگي چې څوک اومه اوکوټي

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوبه
اوس څوک روټې ته انتظار نه کوي
بس په اوسو او روټونو وهي

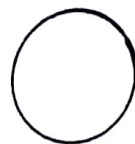

خپله گناه چې مې منلې ده نو
پرېن ده نور ورته هېڅ غڼ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

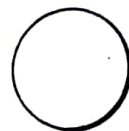

مهر يانې دې شک کښې اچوي ما
بيا دې خه کنده کنتلې ده چوړ
راته چې خاندي او شپلي غڼ وي

واي له هر چا په ما گران دے ولي
زما چي نه مني نو خه او کومه
رب دي ي مړ کړي چي ترې خلاصه شه

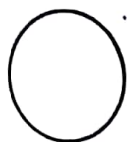

چي مي په زړه ياندي تياره راخي نو
سر کړي سرتور لوپته او غورخوي
واي را اورسپن ي پيره بابا

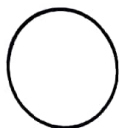

را باندي خواد خلقو مه بخوه
مونږه چي خپل منځ کښي جگوند کوو
خدائے شته د وېر و پکښي غوا ننگ شي

کومه گناه ده چي ي خلق کوي
دا د وطن په خاوره خه شوي دي
چي د چينار اوڼي له موندپه اوڅي

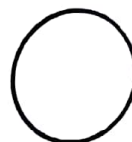

رب دي کانه کړي د شيطان غور وونه
نيه په مړه گڼده مي تېر ماسخوتن
په گل ورينو لېچو خوب کړے دے

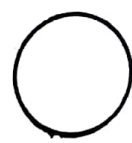

پرېن ده زما په کار کښي کار مه لره
بنځي ما خپل سبي ته پرېن ده گڼي
تا به په دريو کانو طلاقه کړمه

شهرينې ما باندې احسان مه کوه
زما د زړه زخمو نه نه رغېږي
خو چې گزک نه شي پرسوب اونکړي

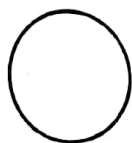

لاس يې تنگ شوه د خاوند د خکه
وايي که ماله يې نکي جوړه کړه
خولي ته به چونگ خاوري ورواچومه

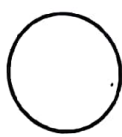

لکه غوتې هان کښې راټوله اوسې
لا دې د ژوند زهر گوتلې نه دي
خکه دې زمکه باندې خپې نه گي

خدای شته چنگونه خوښومه نه خو
ددې خبرې ضمانت خه دے چې
زما دښمن به په ما دوز نه کوي

له دې نه لويه خوشحالي به خه وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اورې کښې واورې شي لمبې ژمي کښې

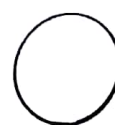

مياندي دې لارې د بچو څاري خو
چې په لندن کښې څوک سبق اووايي
آ په کچه سپښن اودرېږي کله

زُه تَقَانِي دُ مَحَبَتِ پِشَرَنِم
شَهْرِيَنِي تُنْكَ كُنِي مِي وِيرِيَنِي خَلَه
پَاخَه رَنگُونَه پَه اوبو كُنِي نَه مِي

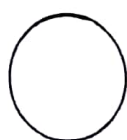

اَوَوَانِي دَوْمَه نَادِيَكَه نَه مِي
خَو اوبِي سَتَرِي زَمَانَه چِي وِينِم
دُ سَرَو چَاپَه پَه لِرْمَانَه مَنَدَمَه

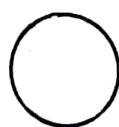

جَوِي دِستور نوے كوي وختونَه
ما خَو مِيرِي هَم ازار كِرِي نَه دے
دُ كَلِي خَلَق مِي پَه خَه قَتَلَوِي

زُه دِي لَه بِنكَار مَنِي كَوْمَه نَه خَو
هَسِي لَه تَانَه يُو تِيوس كَوْمَه
سَتَا پَه سَرخَو بَانَدِي زِرُه نَه سَوَزِي؟

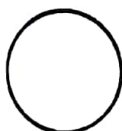

دِر پَه پَه بِي خَايَه وخت دِي اور تِلِم
داسِي لَل كَل شومَه شَهْرِيَنِي زَمَا
نَكه چِي بَانْگ نَه خَو ك يَانْگِي اوشَرِي

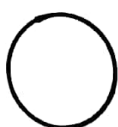

تَه نِه لَه لَوِي نَه مَر شَوْنَه وے
بِنكَارِي ! بِنكَارَه بِي انصَافِي دِي اوكِرَه
مَارغَانَو جَالو كُنِي چِي رَاوَرِي وَو

زما ددې وهم علاج به خه وي
 خو چي کلونه په خندا اووینم
 وایم که ناوي د وطن کونډه شوه

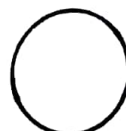

د خدا ټو قدرت د خه به ویمه نه
 هغوي په ما کوي د بکې د قتل
 خوک چي چان خان نه شړل فاه شي

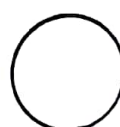

د بي حسي هېرو خه حد نشته دے
 زه چي سرگند کړمه د زړه زخونه
 کلونه مراوي شي په شين يو تي کيږي

خدا ټو شته زړا د زړه د دېد نامه ده
 چرتاه مي حق د چا لوتله نه وي
 زما په سترگو کيږي د چا اوښکي دي

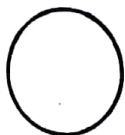

ساه تري وپستله شم په دوو گو توکيږي
 خو سوچ چي اوکړم وړم سردې اوخوري
 خوک به پليت ډنډوتاه اوس کافي اولي

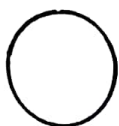

نورد د قرب د امونه ما غوروي
 زما نظر دهوکه کېدلے نه شي
 زه خه دوو مېښو کتې خو نه يم

شوڪ ڏ ٽغليق له درده خه ڏي خيب
گهوتي چي نيسم حادثوته ڏ ڙوند
ڏ خوندي رنخور تري فحاشي جوڙه ڪري

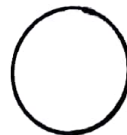

او واهه پاتي په تاوان ڪنبي ڏي شوڪ
ستاسو چرکان هم په خوله بنه نه لگي
او مونن له ساگو سره گوتي اوخورو

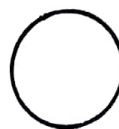

زهر خواره ڏي په فضا ڪنبي ڏ ڄم
ما ڏ مارغانو ڙي هم زده ڪري خو
ڏ بيدامني علاج مي هنج اونئ شو

خدائے شتاه په زره ڪنبي مي هنج غلاته شو
ڏ ڄم فضا دومره خرابيه ده چي
خان راته هسي گنهگار بنڪاره شي

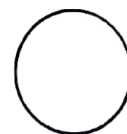

تپوس ڪوم ڏي ڪنبي گناهه چاته ده
ما مشران ڏ ڪلي وڙني په ڏي
چي زه ڏ هر چا سره مينه ڪوم

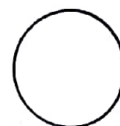

نورزه انصاف ڏ چانه نه غوارمه
که وس مي اورسپد شپريني زما
واڙه ڪنبي خولي به په سوڪ سموم

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنگسارې نه شي
پرېږده د کابو تجارت مڼه کوه

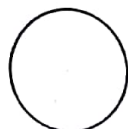

دېرې بې خونده جينکې دي د ښار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
خان پسي بند کړي د ياتو روم ورونه

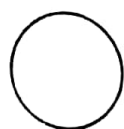

اندېښنې هم وي د الوت لارو کښې
ولې د ژوند د حادثو له ويري
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

منم چې ژوند سره دي مينه ده خو
بيا به دي هرڅه نه باور پورته شي
که دي د ښارپه هسپتال کښې شپه شوه

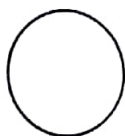

منه ستاسو مرتبه لويه ده
خو گوري پام چې غلطي اونه کړي
مونږه څه هم اوبو زاوړلي نه يو

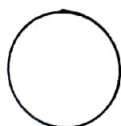

رڼا خو نه وړني فکرونه دچا
خدا پگوپه ذهن مې تياره راوړي
دا بېخ وتاي د بجای بلونه

عبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر د هوکه ده
اوبه په وانگ چا بيلې کړې نه دي

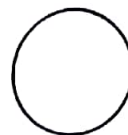

شېرینه واي که سيلو راغله نو
خدایه شته چې پر مخي را اوغورخېني
زمونږ د کور تيه وېنو او خوره

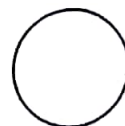

په يو نظر چې به يې زه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانې يې د وجود اونه شي

يو لېوني په دک بازار کښې وېدل
شوک چې وسله باندي مضبوط نه وي نو
هاغه يې خونده وسيلې لټوي

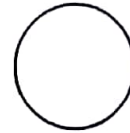

زه يې يو درز اوکړې پرېشانه شمه
خاوري به ياد کړې دکلونو په سر
دا هواکافي چې وږي خوروي

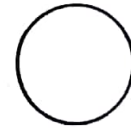

منم فضا ي معطره کړه خو
خدایه شته دا حق ورله ورکړدے چا
هوا په خه وېشي وږي دکلو

پر بندہ داستا دوس خبرہ نہ دہ
ہغوی دسر پہ سپوری اور گوی
شوک چہ خشاک لہ دکور اونہ وہی

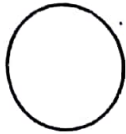

دبید نمیبو پہ دی وران کلی کنبہ
مارغان چہ جانی جو پوری شہریخی
د طوفانونو علی بنکارہ شی

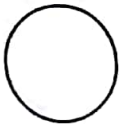

ہیچ پلنبہ نہ وو د ژوندون خوندو
چہ د اسمان شوکی تہ اور سپد
لالہ ارمان راغی د خلی زمکی

بی لہ شہ و جی رالہ راشی ژپا
جو پری زما د لاشعور پہ شپہ کنبہ
سرتوری پیغلی ماتموندہ کوی

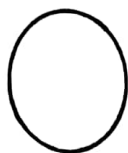

دہری شہدلی د رقیب سترگی دی
چہ آئینہ ورتہ پہ لاس کرمہ نو
د سپی شرمن پہ خان راواچوی زر

وینہ مو جام نہ شہی واورینہ شیدہ
منم شہریخی دہرہ گرانہ دہ خو
کتوی پخانہ کپہ د زبتون تلو کنبہ

زُه تَقَاضِي دُ مِينِي بِنُه پِيئَرَنَم
وَلِي زَمَا هَم خَه غَوْبَنَتِي شَتَه دَه
خَه خَه دَ لَو بُو گُو دَاكِي خَو نَه يَم

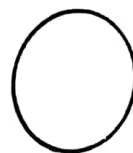

مَنم چِي هِيئَه تَر بِنَه سَا زَبِي نَه خَو
دُ چَا دَس سَبُورِي هَم نَه وِر كُوِي
لَه تَعْبِير وِنَو نَه خَو بُو نَه يَم

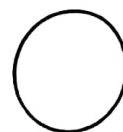

دَا تَقَدَّس مِي لَه گَمَنَاه وِي رُوِي
رَا تَه چِي جَخْتَه شِي كَلَرَنگِي ، لَه تَا
دُ گُو تَم بَدَه جِئَمَه جُو پَرَه شِي

بِي وَسَه شَوِي يَم بِي نَنگَه نَه يَم
پَه بَد حَالِي بَانَدِي مِي مَه تَبْرُوئَه
غَوْبِنَه كَه اوسُوِي پِيئَرِي نَه بِنُه وِي

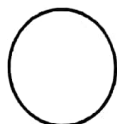

دَا سِي نَا رَا سَتَه كِرُو دُ رُو نَد عِي شَوِنُو
اوس چِي بِي جَلِي لَدِرَه شِي سَخْت اَو رِي كَبِي
حَا ن تَه بِي وِي هَم وِهَلِي نَه شُو

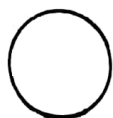

دُ چَا نَا مَوْس پَكِنِي جُو ر لَو تَه كِر لَو چَا
چِي قَا فَلِي پَكِنِي دُ رَنگ مِي شَتَه وِي
هَلَتَه دُ كَانُو بَارَانَو نَه كَسِي يَم

زُهْ قَدَغُونَه پَه چَا نَهْ بَدَمَه خَو
بِنَهْ تَهْ يَه بَسَه بَد تَه بَد وَايَمَه
چِرَه 'حَيَات كِنِي خَلَق فَرَق كَوِي

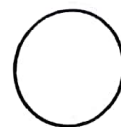

پَرِي دَه دُ بِنِي بَد دِي مَه وَايَه اوس
كَه دِي دُ لاس لاندِي سَاتَلِي شَوَه نو
داسِي پَه سَر بَابَنِي بَه تَه خَتَلَه

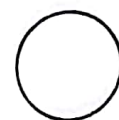

وَرَتَه چِي وَايَم بِنَاكْتَه جِيئِي دَه
شَهْرِيَنَه وَايِي دِي كِنِي شَك نَشْتَه دَه
خَو لَه پَوَزَه كُنِي كَبَه غَوَنَدِي دَه

پَكِنِي هِيچ لاري دُ منزل نَشْتَه دَه
تَرِي گَهْر چَا پَهْر دِي دُ صَحْرَا رِيگُونَه
افسان پَه وِرَانِي جَزِيْرِي كِنِي اوسِي

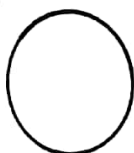

چِي كُنِي زَمَا مَكْرَمَه كَرِي اَوْلِيْدَه
نَو وَا رَخْطَا پِيغَلِي لَه خِيَلِي وِيْرِي
دُ اَزْغِي اوبَه پَه مَه اَوْتَكَلِي

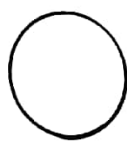

غَلِي كَه نَاسْتَا يَم خَو خَو تَكَبَرَمَه زُهْ
مَه خَامُوَشِي كَانِي كَوَلِي نَهْ شِي
غَرَوَنَه لَوَا شِيْنَدِي چِي غَب اَوْنَكَرِي

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پانږې پانږې شي په لار کښې خوره
غوټې چې کله شوه پکښې پاتې شوي

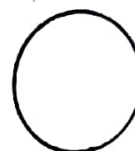

رب به ې روغ کړې که ناروغه يم
د ډاکټرانو دوايي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

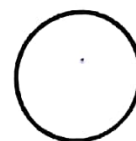

اوس دې ستم تاه د ژوند څه اووایم
چې زه د خپلې تندي حال وایمه
نو په سیند ونوکښې اوبه اوچې شي

شي چې اوس شاري د سپوږمې پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د بنايت د موسيقي موجوده

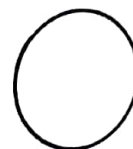

ټکور ټکور به ې زخونه نه وي
چې ې په ټول وجود د ناز مېرمنه
که د ژمي د غرې خوره شي

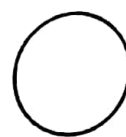

اومنه بد هسې د شپې مه وايه
نمر لا وړمبې څرکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وږمو قافلې

په زړه چاودون پوري مې خاندي شله
چې لوبه تنده شوه سپوا کلي کنيې
د بنار په بنگ باندي ډاکه پرېوته

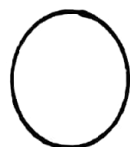

زه به دې زهرو باندي نه وړلم
مخ به له مانه اړولې و تا
نو ما به ساه هم اخستې نه وه

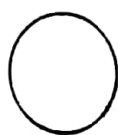

وايي شكونه په تا نه كوم خو
داسې بي وخته چې له كوره اوچي
زه دې د زړه له زوره خلاصه كېمه

شپږينه وايي له نظره به شي
هله قدم بده له درشله بهس
چې بسپلني درته لوكي كېمه زه

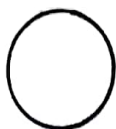

ما به له دې بلا نه څوك خلاصوي
ته چې په نيمه شپه كسي پرانيږي
پېريان راپاسي په ما كټ واپوي

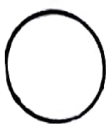

چې هلوځلو يې هېڅ خوند اونكړو
كونډې وېدل هرڅه په شرق اوگله
خو رب دې اوس زما خاوند اوښيني

دُ ژوند رفتار لا اودرولے شي څوڪ
داسي په وړاندې زمانه لاره شي
چې آينه دانه وانه لاره شي

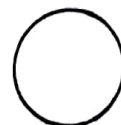

له خپل عادتو او پرېدے نه شي خو
اووړي داخل راتو غږ مه كوه
بيا به قسم دے داسي كار نه كوم

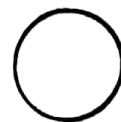

پخه توبه كه ي وېستې ده هم
په پټو سترگو پرې باور مه كوه
پرے كه اوسوزي خو ول وي پكناې

شېرینې ستا گياي په سر سترگو خو
كه دي زما دابده وړخ اولیده
درنه به او تېستي د شېرې خوبونه

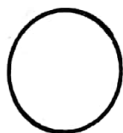

خانا زهه به خرابېنې زما
لاخو مې سترگې هم ورغلي نه وي
تا د كچه خوبه راپاسولم

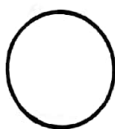

بهر چې نه كړې له درشل نه قدم
چې ي دولې د پلار له كوره اوچي
پوښه د بنډې جنازه پورته شوه

اوس راتہ خاندي چي ميسر غوثوي
ياد کړه چي حان به مې له ټوقې ورځه
نو تا به کړيکه کړي چي غرقه شومه

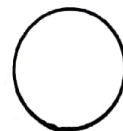

مردار خواره وي د ذت سره مخ
رب نه د باز غوندي فطرت او غواره
پر بنده د بل په نهرې تشخوند ما وه

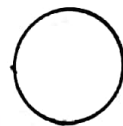

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندي چري
حقه خبره ما کولې نه شوه

چا درته او بنودلي دا خبري
چي د پهانسي تختي ته ما خپروي
او وايه ستا خوله کښي د چا ژبه ده

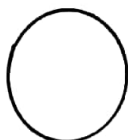

خدائے شته چي کانه جوړ په کور شو زما
مېرمنه داسې لاه کله شوه چي
لگيا ده توت ته بيکيا نه وايي

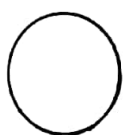

ستا سر ته زې خو يادې کلي کښي
نن دي د چا سترگي ليدلي دي چي
د پوکښي نه دي هوا وځي ده

وار مي خطا وي چي قيامت رانه شي
خو چي چا پره اذانونه واورم
زره مي قرار شي په سعيده پرپوچم

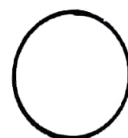

زه عجاھد يم د اسلام اومتی
د پر گنهکار يم خو که وخت راخي نو
زما د توري زور به هم اووينی

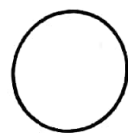

ساینس دے کنهوتضادونوکني ورک
که مرحله د اختلاف راخي نو
په پتوسترگوبه قرآن پسې خم

خدائے شته چي ساه لاله تياره دوجوي
شبع له دي غمه وژلي ده ما
د پتگانو خون راپوري نه شي

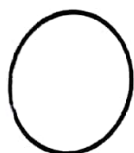

د خپل ماشوم خيال به ي نه ساتلو
چي رب ترې واخست نو اوس هغه بنغه
خان سره غپن کني کوي کوي کوي

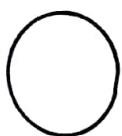

بي شکه خان بنائي شريفه وينه
دا درته نه وایم چي بددي اوو
خو د يو لاس گوتي هم فرق لري

يم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانوپه خه طبعي اوکوم
زه لا اله الا الله واهمه

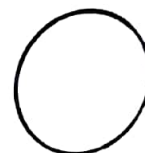

نن راته جبل کني يوقدي اوويل
هره خبره باندي سوچ وي پکار
توکلي لاري خولي ته نه رايي بيا

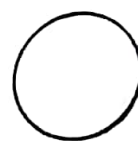

تا چي دالي کري راويس د ميني
د هغي پلارپه رنگي حال شو زما
چي ناوي نور ورته په کورناسته وي

کافي ره دومه اطمینان ماسره
چي مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مری ته لاس اچوم

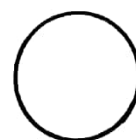

ما کني مکنهي خرابي دي منم
هينچ د خيل خان زه صفائي نه کوم
خو رب دي نکوتاه اوس پام کري زما

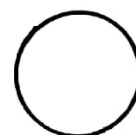

توي اوباسمه توي ماتوم
بلا کمزورے يم بي وسه يمه
رب ته زاري کوم چي ما اوغيني

بن خو د عقل نه هم کار اخله
اوس چي په گوره باندي مري د بيمتان
خله ي زهرو باندي اوورنه

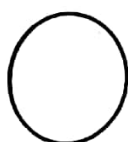

زه د انسان بي حرمتي نه كوم
خو چي وينا د پيغمبر رد كوي
نو كوڅه ډب سپي ترينه بنه كومه

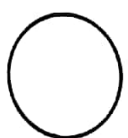

د سياسي رهتيا ژوند خاوري شه
د امرسي خوند ي په خوله كښي وي لا
يو زور اور ي بي نپتي كسه كړي

اش پرېوځي په ماحول د گناه
د بشار له خلقو جوړ غېرت اووتو
دوه از مري يوه پيچري كښي اوسي

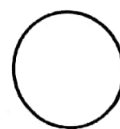

موشكافي دي ي په شرق اوگي
چي شريعت سره په لاره نه ځي
بيضي زه داسي تصوف نه منم

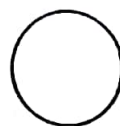

څنگه وي نوره د ايمان كزوري
رانه چي اوس د جبعي مونځ شي قضا
زړه كښي زره هم ملاسته نه شم

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
کښې مطلبونه ترې ياران اخلي
چاته له وږې اوس سلام نه کوم

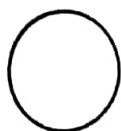

کښې بنسټونه يې په سترگو کښې وي
خو بې دسې يې راڅخه داسې کړي
که د ناوې مخ په اور اوسوزي

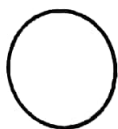

بې حايه ضد دې داسې رڼ مرېز کړم
که بيد بخته پښتنه پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بگري ماتوي

هېڅ ترې نه طبع د انصاف مه کوه
چې عقیده يې جوړه شوې وي دا
جنگ کښې روا شي ناروا کاروند

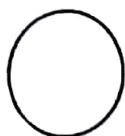

زه پخپل کور باندې تېر اوښه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې ښه
خو روزانه راته څه رې بدلوي

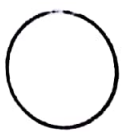

وېل يې داسې څه خبره نه وه
خو هېڅ بې هڅه چې رابگر شوې په ما
تا جوړ مې پسي شوملې څکلي دي

بلا خوندونه به پکنبي وي منم
خودا د ميني سپکاوے گنمه
تندہ د کھل په پرخه نه ماتوم

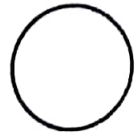

اوني په دغه غم کني خان اوخوره
زما پخي مپوي به دي موسم کني
د چا سپرو جولو ته خان غورخو

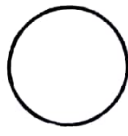

خپله لمنه په خان مے اړوه
دا ته چې بل بريندوي او منه
ستا به له سره هم پټکے پرېوخي

مء وايه، نه پټېږي نسر په گوته
راسره داسې گوته تا اوکړه چې
په غرېدلو سترگو هڅه نه وينم

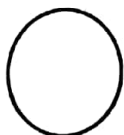

د تکلف محتاجه نه ده، مينه
وس چې دي نه رسي زمالپونې
تاوده ستونه راته خله کوي

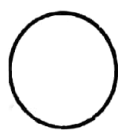

که ي په کور کني هېڅ درک نه لگي
خو چې مېلمه راکړه راشي نو بيا
ورله خپل خان حلالوے شمه

دا بی نیازی د محبت اووینده
وايي د لوبډې نه دې مړه شمه خو
رانه به نیار ته مزدوری له نه شي

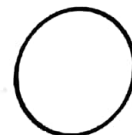

د ترخه مه اوخه د کلي اوخه
ستا مجبوری بی خایه نه دي منم
خو شوک په چم مالت کني غلانه کوي

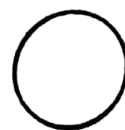

پي چې د تي ماشوم له نه ورکوي
ته خان ته مور په خه خبره وايي
سپي هم چچو له خپل شوده ورکوي

اووایه بناده ورخ به خه اوویني
چي دوه پسي دا پستانه اوکوي
توله شپه چي ککوي حجره کني

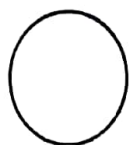

زار د بناریانو له نرمی نه شمه
بنیي یی دوسره په سر اوختي
اوس ترې پستی له لوبډې نه موي

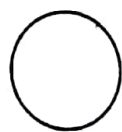

لکه شیشه یی زړه ذره ذره شي
د شپي چي پاسي د رڼا قاتلان
په کانو اولي د کوخو بلیونه

هسي بي حايه خوشحال بي په خه
ما چي ترياقي د محبت خلكه ده
د ماد په زهرو باندې نه مرمه زه

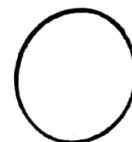

کور لانه ورک ده او د ژمي شپه ده
ستا د نظر تاوونه هم ساره دي
دا بي حسي مې چرتنه کاڼه نه کړي

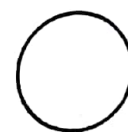

سترگي په دې کني خه مړي شي دچا
چي سپر اوږه خان له پيدا کړمه زه
نو د کارغانو سپل راټول شي په ما

د سانس دا معجزه هم اوويني
مياندوته داسې ستنې اوگوي
چي په بچو ورله زيږه راوولي

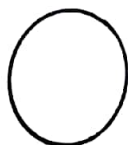

چي ي په تي وي اشتهار اوکته
وسل ئي دا په بڼو مېر ظلم ده
دوو نه سپوا بچي راوړه نه شم

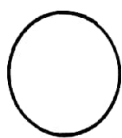

دخدای کارونو کني خوک خه اووايي
زما نظر چي په لټون و د چا
اوس مې په سترگو باندې بڼه نه کي

سر ترې قلم کړه ورته گوري خله
له دې نه لويه بې ننگې نشته دے
پلار چې راپاسي خپله لور خرڅوي

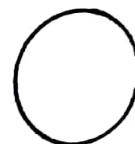

د پښتو شمله به نه تپتوي
خبره ستا زما تر منځه ده او
ته د بېگم نه مشوره اخلي

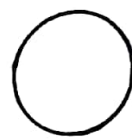

رښتيا وينا به په هر حال کښي کوم
سترگه زما د هېڅ نه هم نه رږي
په ما توتان خله څنډې شپړيږي

د چاپه نه غوښتلو هېڅ اونه شو
د دوو پيه تېر کښي ئې لس اوزېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

د احمقانو څه لکي خونه وي
وايي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښي غوږل نه کوي

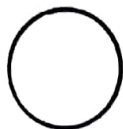

چرتنه د يو لاسه خټلے دے پړق
تا چې په خپو نگرينې پورې کړي
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

شوک د فطرت لاري نيولے نه شي
زغم چي سدوا شي تاته بنه پته ده
گرداني شهلا، آتش نشان شي غرونه

نن چي مي شوندي ورته اوچيچلي
وٺل مي خپل علاجه په وخت وي پکار
ستا په مانغو کښي جوړ چينچي شوک دے

شوک ترينه سمه ورځ بيدلے نه شي
راښه مي اوښکو په رخسار خواره کړه
بنکاري چي بيا چاته اوبه خروي

وېر مبارک ورته د لوسته وادله شه
خوستا د سپين سر نه قربان شم ابي
بسي له ميانندو نه چي شوکوي

هر شخه چي ووخوتابا چوڼ نه کوو
راته په شا چا وټولے مي جور
داسي چي خولي پوري ده چه اوترو

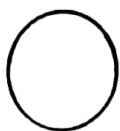

درسه دا خبره نه منده
که زړه دي تور دے له دنيا زاهد
نو بيا د کور سفېدي خله کوي

زُهَ هَادِثُو رَا ثَوْنَدِے کِرے یمہ
رانہ چي لاس دُ مِينِي رَابَنگَلُو تَا
دُ سِينَد چِچُو رَالَه پِناہ رَا کِرِلَه

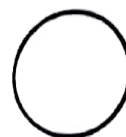

تَه خِيلَه لور خور قَرَمَبَزَنَه گَمِنَه
خو ماخُه داسِي اورِپَدِي دِي چِي
خِيلَه بَرَجُو لَه پَرِدِي بَاتَه بِنُه وَي

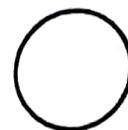

دُ ثَوْنَد پَه هَر پَرَاؤ تَنور لِبَه دے
دُ بَارَانُونُو اَنتظار مَه کَوَه
چَرَتَه وَرِيچِي غَرغَنَدَه اُونکِرِي

دُ دِش دا لَوُے اِحسان بَه تُو کُ هِرُوِي
لا جِينَاکُو دُ تُو کَالُو نَه وَي
دُ پِنغَلتُو بَغورِخُنگ ي ملا مَاتَه کِرِي

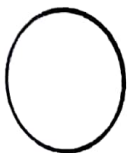

چَالَه هَم نَه وِرکُوِي هُاے پَه نِرَه کِنِي
پَه صَفَايِي بَانَدِي ي مَه تَبَرُوخَه
هَم وِخِيل عَج دُ اِيغِي نَتَه دے

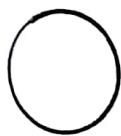

سِرکَه مِي غَوَارِي نُو پَه خُو دُ کِنِي اِهَه
کَه سِيادِي دِي پَه حُان رَاوَسْتَلِي
سِر بَه هَرخُه تَه وِر پَه خُو لِي کِرَه زُه

ويښي ې اوڅکلي زما د وجود
ما ډاکټرانو باندې مه گرځوي
رب دې د خوږې لارې داروگړي زما

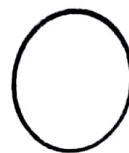

زه بدگمانه ستا په مينه نه يم
خو څنگه زده کړم د راگونو ژبه
مزدور غريب د لوبې غوږ نه ويښي

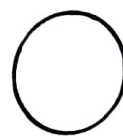

شهريني دا يو اعتراف به کوي
درد د خدا پرده کښې مه پټوه
خلق د مات لوبښي اواز پېژني

راته ې مه وينه خړي پر پرده
يتيم که ډېر هم خداي خوشحاله کړو
خو د ژړا عادت ترې اوسنه وتو

چاته د سپي سرې نظر نه کوي
هسي ې ځايه پرې ځان مه سپکوه
کانه هغه دروند وي چې پروت وي په ځان

د حقيقت زهر گوتېاي دي ما
زه خو د خوب دنيا کښې نه اوسمه
پنځله په څه غېږه کښې زوے راکوي

دُ شاعر چاپ کتابونه

۱. دُ رنہا سپوری، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)
۲. ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۳ء)
۳. سترگو کني خوب دُ چکودر ياتي نه شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
- روپے ايوارډ يافته چاچا کریم بخش ايوارډ ۱۹۹۶ء
۴. راتہ غويرونو کني بنگري شرنکوي
دُ پښتو هايکو مجموعہ (چاپ ۱۹۹۸ء)
۵. گرفت، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۹ء)
۶. کاني دُ کھل پنه لاس کني خود نه کوي
دُ پښتو هايکو مجموعہ (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

۱. وايه زما دُ خوب تعبير به شد وي
پښتو شعري مجموعہ
۲. رضا حمداني شخصيت اور شاعري، ایم۔ فل مقالہ
۳. بيباکئي اظهار، دُ اردو تقريرونو مجموعہ

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**